PŘÍRUČKA

PRO

OBCHODNÍKY A ŽIVNOSTNÍKY.

—

UPRAVIL

VIKTOR ČERVENKA,

STÁTNÍ ŘEDITEL V OPAVĚ.

V TŘEBÍČI.

TISKEM A NÁKLADEM J. F. KUBEŠE, SPOL. S R. O.

PŘÍRUČKA

PRO

OBCHODNÍKY A ŽIVNOSTNÍKY.

UPRAVIL

VIKTOR ČERVENKA,

STÁTNÍ ŘEDITEL V OPAVĚ.

V TŘEBÍČI.

TISKEM A NÁKLADEM J. F. KUBEŠE, SPOL. S R. O.

Děkuji na tomto místě p. Otakaru Frommovi, presidentu obchodní a živnostenské komory v Opavě, p. Frant. Víchovi, disponentu Mor. agrární a průmyslové banky, filiálky v Opavě a p. Bedřichu Čechovi, stát. profesoru české veřejné obchodní školy v Opavě za laskavé přehlédnutí rukopisu a cenné pokyny.

Nauka obchodní.

Každý člověk má určité potřeby. Aby je mohl ukojiti, musí pracovati, hospodařiti, přičiniti se, aby si potřebné statky opatřil. Vše, co k ukojení lidských potřeb slouží, nazývá se statkem. Prvotnou dárkyní všech statků jest příroda. Člověk musí si tyto její dary osvojiti, což děje se hospodařením. Třídění společnosti vedlo ku směně statků. Statky, jež mají směnnou hodnotu, slují zboží, činnost spojená s výměnou statků sluje obchod. Každý statek posuzuje se dle toho, jak dalece se hodí k výměně a tím určuje se jeho hodnota. Hodnotu známe směnnou, jedná-li se o výměnu a užitkovou, posuzuje-li se bezprostředně užitek, který poskytuje. Souhrn všech statků, jež shromážděny jsou za účelem ukojení lidských potřeb zoveme jměním. Hodnota zboží, vyjádřená v penězích, nazývá se cenou.

Obchod a obchodník.

Směnu statků nazýváme obchodem. Obchod dělíme: 1. dle předmětu: a) na obchod se zbožím skutečným, t. j. se statky hmotnými, b) na obchod se statky smýšlenými, t. j. na obchod s cennými papíry; 2. dle toho, na čí účet se provozuje: a) obchod na účet vlastní, b) obchod komisionářský, t. j. na cizí účet a příkaz; 3. dle toho, kam se zboží sprostředkuje: a) obchod vnitrozemský, b) zahraniční čili mezinárodní. V zahraničním obchodě známe vývoz (export), přívoz (import) a konečně průvoz (obchod transitní). Obchodní styky národů celého světa nazýváme obchodem světovým. Dle toho, kudy se zboží dopravuje, známe obchod pevninový a námořský. K obchodu pevninovému počítá se i obchod karavanní. Takový obchod, který národové provozují svými vlastními prostředky a příslušníky, nazývá se aktivní, je-li provozován cizími příslušníky a cizími prostředky, slove passivní.

Obchodníkem nazývá se ten, kdo koupené zboží bez podstatné změny po živnostensku dále prodává; pojem obchodníka rozšiřuje se také na podniky společenské, hospodářská společenstva, banky, peněžní ústavy a p.

Obchodníkem může býti každý bez rozdílu pohlaví; pouze provdaná žena má k provozování obchodu zapotřebí manželova svolení, jež může býti uděleno i mlčky. Zdráhá-li se manžel, nemaje důvodů, aniž by mu z toho hrozila újma uděliti svolení, může býti nahrazeno rozhodnutím soudu.

Zákon tř.dí obchodníky na plnoprávné, na něž vztahují se všechna ustanovení obchodního zákona bez výjimky a ne-

Vzorec 1. ku str. 3.

Opověď živnosti svobodné.

KAREL ŘÍHA,
opověď obchodní živnosti.
3 příl.

*) Kolek 6 K

Magistrátu
(Okresní politické správě)
v Opavě.

Oznamuji, že budu provozovati, počínaje dnem 1. května t. r. obchod zbožím galanterním v Opavě na Horním nám čís. 27.

A, B. Narodil jsem se r. 19..., příslušším do Opavy a jsem svéprávný.

C. Připojuji potvrzení, že jsem zaplatil poplatek přípustní (inkorporační) a prosím, aby mi byl vydán list živnostenský.

Karel Říha,
Opava, Horní nám. číslo 27.

V Opavě, 15. dubna 192...

Vzorec 2. ku str. 3.

Opověď živnosti obchodní, vázané na průkaz způsobilosti.

KAREL ŘÍHA,
opověď obchodu se zbožím koloniálním.
6 příl.

*) Kolek 6 K

Magistrátu
(Okresní politické správě)
v Opavě.

Opovídám provozování obchodu se zbožím koloniálním v Opavě, Horní nám. č. 27, počínaje dnem 1. května t. r.

A, B. Narodil jsem se r. 19...., příslušším do Opavy a jsem svéprávný.

C, D, E. Vyučil jsem se dle výučního listu, vydaného obchodním gremiem v Opavě dne 1918, který obdržel jsem po tříletém učení a dle pracovních vysvědčení, vesměs řádně potvrzených, vykazuji více než dvouletou pracovní dobu.

F. Připojuji potvrzení, že jsem zaplatil poplatek přípustní a prosím, by mi byl vydán živnostenský list.

Karel Říha,
Opava, Horní nám. čís. 27.

V Opavě, 2. dubna 1921.

*) V místech s obyvatelstvem do 5000 hlav jest kolek 3 K, do 10.000 kolek 4 K, do 50,000 kolek 6 K a nad 50.000 kolek 8 K.

úplného práva, jichž netýkají se zakonitá ustanovení o obchodním rejstříku, firmách, obchodních knihách a prokuře; oni podléhají předpisům řádu živnostenského.

Za obchodníky plnoprávné považují se ti, kteří platí ve městech s méně než 10.000 obyvately ročně výdělkové daně nejméně 200 K, s více než 10.000 obyvateli nejméně 400 K a jsou zapsáni do obchodního rejstříku.

Obchodní rejstřík jest veřejná kniha, do níž jest každému dovoleno v úředních hodinách nahlédnouti a do které se zapisují se zákonem předepsané skutečnosti. Zápis do obchodního rejstříku může se opověděti ústně nebo písemně; k písemné opovědi připojí se v příloze úředně ověřený podpis firmy. Na opověď firmy neb změny náleží kolek 15 K. Zapsání do rejstříku stane se na základě rozhodnutí soudního, jež učiní senát ze 3 soudců. Obchodní rejstřík veden jest u obchodních soudů, kde jich není u zemských neb krajských soudů.

Firma jest kupecké jméno, pod kterým obchodník své obchody provozuje. Nové firmy obsahovati musí správné příjmění obchodníka, k němuž může se připojiti druhé jméno a případný dodatek (ml., st., otec, syn, obchod se zbožím ...); každá nová firma musí se lišiti od firem v místě. Smlouvou neb dědictvím získaný závod může býti veden pod starou firmou, svolí-li k tomu dřívější majitel neb jeho dědicové, nutno však označiti nástupnictví.

Pouze obchodníci v obchodním rejstříku zapsaní mohou užívati firmy zkrácené (jen se začátečním písmenem křestního jména), firmy s jménem cizím, anebo pojmenování ideových (Magistrála, Agroferra, Slavia atd.). Jen zapsaná (protokolovaná) firma je přenosná, buď prodejem nebo dědictvím. Označení obchodníka neprotokolovaného musí obsahovati skutečné a plné jméno majitele (křestní i příjmení).

Každý obchodník plného práva jest dle předpisů obchodního zákona povinen vésti účetní knihy tak, aby z nich jeho obchody a stav jmění byl jasný, musí býti psány v řeči živé a písmem řeči živé. Knihy musí býti svázány a opatřeny na listech čísly po sobě následujícími. Původní zápisy nesmí se škrtati, nic nesmí se vyškrabávati. Při započetí obchodu musí obchodník sestaviti podrobně soupis svého jmění movitého i nemovitého, kterýž musí každoročně obnovovati; také jest povinen sestaviti každoročně rozvahu na základě uzávěrky. —

Obchodní dopisy a otisky dopisů odeslaných, jakož i obchodní knihy jsou povinni uschovávati 10 let. Obchodní knihy musí se opatřiti kolkem a sice: knihy pomocné kolkují se za 2640 cm² kolkem 10 hal., na př. kniha 31 cm vysoká, 20 cm široká a má 100 listů, tudíž 31×20=620×100 listů = 62.000 : 2640=23 a zbytek v dělení čítá se za celek, tudíž 24 à 10 h, t. j. na knihu náleží kolek 2 K 40 h. Knihy hlavní za 5040 cm² kolek 50 h, na př. kniha jest 31 cm vysoká, 20 cm široká: 620 cm×100=62.000 : 5040=12, zbytek v dělení za celek tudíž 13 à 50 h. Jednotlivé archy do 1750 cm² 10 h, do 2640 cm² 20 h, nad to 30 h. Knížka pro odběratele, jsou-li zaplacené obnosy

Vzorec 3. ku str. 5.

Žádost za zápis firmy jednotlivcovy do obchodního rejstříku.

Zemskému soudu, jakožto obchodnímu senátu

v Opavě.

Kolek
15 K

OTTO PEIKR,
obchodník v Opavě, Dolní nám. 13
o zápis firmy do obchod. rejstříku.

Příl. A, B.

Žádám, aby byla zapsaná moje firma do obchodního rejstříku.

A, B. Dle přiloženého potvrzení živnostenského úřadu opověděl jsem provozování obchodu se zbožím koloniálním v Opavě a platím výdělkové daně více než 400 K.

Obchod provozovati budu pod firmou „Otto Peikr" a budu ji podpisovati:

Otto Peikr.

V Opavě, 1. května 19.....

stvrzeny za každý arch 2640 cm² à 10 hal. Knihy kopírní a knížečky záznamní jsou kolku prosty.

Prokura jest určitá přednost, která jest právem obchodníků plnoprávných. Ustanovením prokury, zmocnil zaměstnavatel osobu pověřenou (prokuristu), aby se stal jeho zástupcem a zastupoval jej před soudem, úřady i proti každé třetí osobě.

Prokura musí býti zapsána v obchodním rejstříku. Plná moc jest zmocnění zastupovati vlastníka závodu v určitých jednotlivých případech. Prokuru uděliti mohou jen obchodníci plnoprávní, plnou moc i obchodníci méně oprávnění, řemeslníci a jiné osoby.

Obchodní společnosti.

Obchody provozují buď jednotlivci nebo společnosti. Obchod provozovaný jednotlivcem má přednost, neboť majitel jest ve svých rozhodnutích úplně samostatným. Jednotlivci provozován jest malý obchod, velkoobchod často provozován jest společnostmi. Obchodní společností jmenuje se sdružení dvou neb více osob za účelem provozování obchodu na společné jméno a účet; společnosti zřizují se pro vedení větších podniků, na něž kapitál, síly a vědomosti jednotlivců nedostačují.

Známe: a) společnost veřejnou, b) společnost komanditní, c) společnost akciovou, d) společnost komanditní na akcie, e) společnost s ručením omezeným, f) společnost tichou, g) společnost případnou. Zákonné předpisy o společnostech uvádí obchodní zákon. Za účelem hospodářského podporování podílníků zřízována jsou hospodářská a výdělková společenstva dle zákona z r. 1873.

a) Společnost veřejná jest spolek dvou neb více osob za účelem provozování určité obchodní živnosti na společné jméno a společný účet. Společníci ručí celým svým jměním (osobně). Firma veřejné společnosti musí obsahovati aspoň jméno jednoho společníka s dodatkem, kterým se označuje společnost. Společnost se zřídí ohlášením všech společníků obchodnímu soudu za účelem zápisu do obchodního rejstříku. Vzájemný poměr společníků řídí společenská smlouva, jež může býti ústní nebo písemná. Správu společnosti vedou dle ustanovení společenské smlouvy jeden neb více společníků. Každý společník jest povinen ve věcech společnosti pracovati se stejnou svědomitostí a pílí, jako v záležitostech vlastních. Zisk rozděluje se koncem obchodního roku tak, že se připíší každému společníku 4% úrok z jeho podílu, načež zbývající část zisku rozdělí se společníkům dle hlav. Nevybranými úroky a ziskem se vklad společníka zvětší, ztrátou zmenší. Bez vědomí a svolení ostatních společníků nesmí některý z nich provozovati stejný obchod, jaký provozuje společnost ani na svoje, ani na cizí jméno.

b) Společnost komanditní má jednoho nebo více společníků, kteří ručí osobně a vedle toho jednoho neb více společníků, kteří ručí pouze svými vklady. První zovou se komplementáři, druzí komandisté. Firma společnosti musí obsahovati aspoň jméno jednoho komplementáře s přídavkem, který označuje společnost;

komandista, jehož jméno je ve firmě obsaženo, ručí věřitelům jako veřejný společník. Zřízení komanditní společnosti musí býti ohlášeno všemi společníky u obchodního soudu, v jehož obvodu má společnost své sídlo k zápisu do obchodního rejstříku. Správu obchodu obstarávají komplementáři; komandisté mají právo pouze žádati opis roční bilance a správnost této zkoumati nahlédnutím do knih a spisů. Komplementáři nesmí bez svolení ostatních společníků provozovati stejné obchody ani na vlastní ani na cizí účet, komandisté však podobné obchody mohou bez svolení ostatních společníků volně provozovati. Zisk a ztráta rozvrhuje se dle společenské smlouvy; nemá-li tato zvláštních ustanovení úrokuje se vklad všech společníků 4%, zbytek rozdělí se dle dohodnutí aneb dle soudního rozhodnutí.

c) Společnost akciová má společníky — akcionáře, — kteří se súčastní obchodu pouze svými vklady a také pouze těmito ručí. Společenský kapitál rozvrhne se na určitý počet podílů, akcií. U menších podniků mohou býti akciové podíly po 100 K, akcie však musí zníti na jméno, u větších obchodních a průmyslových podniků musí býti akciové podíly nejméně po 200 K, akcie pak mohou zníti na jméno nebo majitele. Firma akciové společnosti označuje buď předmět podniku, anebo jméno alegorické neb historické; nesmí však obsahovati jméno některého společníka. Zřízení akciové společnosti podléhá schválení státní správy a udělení koncese. Žádost za povolení koncese podává se zemské politické správě, k níž přiloží se společenská smlouva (stanovy), jež musí býti sepsána jako notářská neb soudní listina. Zemská politická správa předloží žádost o koncesi s dobrým zdáním ministerstvu. O žádosti rozhodne zvláštní výbor, v němž zastoupena jsou: ministerstvo vnitra, financí, obchodu a spravedlnosti, po případě i jiná ministerstva. Společenská smlouva i schvalovací listina musí býti zapsány do obchodního rejstříku. Za tím účelem svolá se ustavující valná hromada akcionářů, o níž se uvědomí 8 dnů předem zemský politický úřad. V této valné hromadě usnese se zřízení akciové společnosti na podkladě společenské smlouvy, jež schválena byla státní správou, zvolí se první představenstvo, není-li jiného ustanovení ve stanovách a první dozorčí rada. Představenstvo (ředitelstvo, správní rada) vede podnik; členové jeho mohou býti voleni nejdéle na 5 roků a musí býti ihned po ustanovení ohlášeni obchodnímu soudu za účelem zápisu do obchodního rejstříku, kde musí se osobně podepsati, aneb předložiti své ověřené podpisy. Dozorčí rada (neb zkoumatelé účtů) má býti složena nejméně ze tří členů (zkoumatelé účtů musí býti nejméně dva), dohlíží nad správu společenského obchodu, má právo nahlížeti do knih a spisů, zkoumati stav pokladny, roční účty, bilance a návrhy představenstva na rozdílení čistého zisku. Nejvyšším orgánem společnosti jest valná hromada, jež musí býti svolána nejméně jednou za rok. Účty akciových společností skládají se veřejně. Akcionáři nemají nárok na pevný úrok, obdrží však podíl na čistém zisku, který vyměřuje se v procentech a nazývá se dividenda. O výši dividendy rozhoduje valná hromada. Skončí-li rozvaha společnosti ztrátou, uhradí se tato z reservního fondu, není-li tohoto zmenšením čili re-

dukci akciového kapitálu a to buď tím, že se počet akcií zmenší, aneb se na každé akcii částka ze ztráty na ni připadající odepíše.

d) Společnost komanditní na akcie jest taková komanditní společnost, v níž kapitál komandistů rozvržen jest na rovné podíly — akcie, — jež musí zníti na jméno a nejméně 600 K. K utvoření společnosti jest nutna písemná smlouva, sepsaná notářem neb u soudu a povolení státní správy. Společnost musí býti zapsána v obchodním rejstříku. Správu podniku řídí komplementáři, komandisté zastoupeni jsou dozorčí radou, jež musí míti nejméně 5 členů.

e) Společnost s ručením omezeným jest společnost, v níž závaznost společníků proti věřitelům omezena jest na společenské jmění. Může se zříditi pro všechny zákonem dovolené účely, vyjímaje obchody pojišťovací a úkoly politické. Společnost utvoří se na podkladě společenské smlouvy a ustanovením správců (jednatelů) společnosti; společenská smlouva musí býti sepsána ve formě notářského spisu a musí býti ohlášena obchodnímu soudu za účelem zápisu do obchodního rejstříku. Pouze, hodlá-li se společnost zabývati stavbou železných drah, vydáváním zástavních listů neb dopravou vystěhovalců, musí si opatřiti státní koncesi. Firma společnosti může udávati předmět obchodu, nebo může obsahovati jméno jednoho neb i všech společníků s dodatkem „společnost s ručením omezeným" (společnost s r. o.). Společenský kapitál nesmí býti menší než 20.000 K; podíly společníků nesmí býti menší 500 K. Každý společník může míti pouze jeden podíl. Na každý podíl musí býti složena aspoň čtvrtina, nejméně však 250 K. Závod řídí a zastupuje jeden nebo více správců, volených dle ustanovení společenské smlouvy. Ve společenské smlouvě může se ustanoviti i zřízení dozorčí rady; pouze obnáší-li společenský kapitál více než 1 mil. korun, aneb má-li společnost více než 50 podílníků musí býti dozorčí rada zřízena. Působnost dozorčí rady jest taková jako ve společnosti akciové. Valná hromada koná se nejméně jednou do roka a přísluší jí zkoumati a schvalovati účetní závěrky, uzavírá smlouvy a usnáší se o opatřeních, jež týkají se dozoru nad vedením obchodu. Nebylo-li nic jiného ustanoveno, rozděluje se čistý zisk dle poměru splacených podílů. Vyhražovati si úrokování podílů není dovoleno. Ručení člena trvá ještě pět roků po vystoupení.

f) Společnost tichá. Súčastní-li se někdo nějaké obchodní živnosti přenechánim určitého vkladu majiteli této, který ji provozuje pod svým jménem za tím účelem, aby měl podíl na zisku i ztrátě, nazývá se taková společnost tichou. Tichý společník nesúčastní se řízení podniku, jméno jeho nesmí býti ve firmě a nezapisuje se do obchodního rejstříku. Koncem roku může žádati opis bilance. Zisk obdrží dle ujednání; může si však předem vyhraditi, že nepřevezme podílu na ztrátě. V případě konkursu může tichý společník svůj vklad jako konkursní věřitel přihlásit.

g) Společnost případná zakládá se k provedení jednotlivých a občasných obchodů. Obyčejně se společníci súčastňují takových obchodů stejnými vklady a mají i stejný podíl na zisku. Společnost taková nemá firmy a nezapisuje se do obchodního rejstříku.

Taková dočasná sdružení výrobců za účelem odstranění soutěže a úpravy odbytu i jednotné ceny výrobků zovou se kartely.

Sdruží-li výrobci svoje tovární závody pod jednu správu a sami se vzdají řízení a vyhražují si pouze podíl na zisku, sluje takové sdružení trust. Ringy jsou spekulační společnosti, jež hledí skoupiti určité zboží, aby mohli pak stanoviti libovolné ceny. Dočasné sdružení závodů za účelem provedení určitých obchodů, na př. dodávek, nazývají se syndikáty.

h) Společenstva výdělková a hospodářská (dle zákona z r. 1873) jsou sdružení s neobmezeným počtem členů za účelem společného nákupu, výroby nebo prodeje (spolky potravní, záložní, úvěrní, výrobní, skladní a p.). Za závazky společenstva ručí členové buď dvojnásobným určitým podílem ve stanovách určeným a zovou se pak společenstva s ručením omezeným, aneb celým svým jměním a pak se nazývají společenstva s ručením neomezeným. Zřízení společenstva vyžaduje písemných stanov, vypracovaných v rámci zákona o společenstvech a úředního schválení. Správu vede představenstvo, k dohledu může býti zřízena dozorčí rada. Společenstvo musí býti zapsáno do rejstříku společenstev, který vede obchodní soud. Firma musí obsahovati předmět podniku s dodatkem: zapsané společenstvo s ručením omezeným nebo neomezeným. Omezené ručení trvá ještě rok, neomezené ještě 2 roky po vystoupení člena.

Nejvyšším organem společenstev jest valná hromada, jež schvaluje správu závodu, bilance a rozděluje zisk. Společenstva jsou osvobozena od daně výdělkové, je-li jejich činnost omezena výhradně na členstvo a není-li zisk větší 600 K. Každé společenstvo musí se každý druhý rok podrobiti úřední revisi.

Míry a váhy.

Množství zboží určuje se:

a) dle kusů, stanoví se množství u zboží krátkého; dva kusy k sobě náležející tvoří pár, dvanáct kusů jest tucet, 144 kusů čili 12 tuctů jest veletucet (gros). Mandel jest 15 kusů, kopa 60 kusů.

Papír prodává se na balíky (balík = 10 rysů à 10 knih à 10 složek à 10 archů)

Bavlněná příze počítá se na přadena à 840 yardech (angl. míra délková). Přadeno má 7 pásem, pásmo 8 nití. Lněná příze má přadeno po 300 yardech po 10 pásmech, pásmo má 100 nití.

Drát a plech čísluje se dle stupnice millimetrové, t. j. tloušťka v mm rovná se $^1/_{10}$ čísla, na př. plech č. 14 jest 1·4 mm silný, drát č. 9 má 0·9 mm tloušťky.

b) Dle váhy, délky nebo obsahu. Jednotná soustava měr a vah, používaná ve většině kulturních států jest soustava metrická čili dekádická. Základem jejím jest délková míra — metr t. j. desetimilliontá část poledníkového kvadrantu; z něhož odvozeny i míry plošné, tělesné, duté a váhy. Pro násobky jednotek vzaty předpony řecké (deka, hekta), pro díly jejich latinské (deci, centi). Originální

metr zhotoven byl z platiny a uložen jest ve francouzské státní observatoři.

a) Míry délkové jsou:

myriametr (Mm) = 10.000 m,
kilometr (km) = 1.000 m,
metr (m),
decimetr (dm) = $^1/_{10}$ m,
centimetr (cm) = $^1/_{100}$ m,
millimetr (mm) = $^1/_{1000}$ m.

b) Míry plošné jsou:

čtverečný myriametr (Mm^2) = 100 milionů m^2,
čtverečný kilometr (km^2) = 1 million m^2,
hektar (ha) = 100 arů,
ar (a) = 100 m^2,
čtverečný metr (m^2) = plocha čtverce, jehož strana měří 1 m,
čtverečný decimetr (dm^2) = $^1/_{100}$ m^2,
čtverečný centimetr (cm^2) = $^1/_{100}$ dm^2,
čtverečný millimetr (mm^2) = $^1/_{100}$ cm^2.

c) Míry tělesné jsou:

krychlový kilometr (km^3) = 1000 mil. m^3,
krychlový metr (m^3) = obsah krychle, jejíž strana má délku 1 m,
krychlový decimetr (dm^3) = $^1/_{1000}$ m^3,
krychlový centimetr (cm^3) = $^1/_{1000}$ dm^3,
krychlový millimetr (mm^3) = $^1/_{1000}$ cm^3.

d) Míry duté:

hektolitr (hl) = 100 l,
litr (l) = 1 dm^3,
decilitr (dl) = $^1/_{10}$ l,
centilitr (cl) = $^1/_{100}$ l.

e) Váhy:

tuna (t) = 1000 kg,
metrický cent (q) = 100 kg,
kilogram (kg) = 1000 g,
dekagram (dkg) = 10 g,
gram (g) = váha 1 cm^3 překapané vody 4° C teplé ve vzduchoprázdném prostoru,
decigram (dg) = $^1/_{10}$ g,
centigram (cg) = $^1/_{100}$ g,
milligram (mg) = $^1/_{1000}$ g.

Aby zaručeno bylo užívání správných měr a váh, ustanovuje zákon, že musí býti p ř e z k o u m á n y čili c e j c h o v á n y c e j c h o v n í m ú ř a d e m; cejchování se musí v určitých obdobích obnoviti.

Peníze.

K snadnější výměně zboží přijata všeobecně míra k měření jeho hodnoty; touto m rou jsou peníze. V nejstarších dobách sloužilo za všeobecné měnidlo čili peníze různé jiné zboží, jako na př.

dobytek, kožešiny, slonovina a p. Nejlépe však k tomu hodily se kovy, zejména drahé, neboť jsou stálé, pohodlně se dělí, aniž by se nepoměrně zmenšila jich hodnota, lze jim ražením snadno dodati určité podoby, hodnota jejich jest velmi značná a dají se snadno dopravovati. Původně se drahý kov při směně odvažoval. Později pro zajištění bezpečnosti platidel vyhradil si stát ražení mincí ve svých mincovnách; takové kousky kovu slují mince. K drahému kovu přidává se přísada kovu obecného, obyčejně mědi, aby se dosáhlo větší tvrdosti slitiny; toto slévání sluje legování.

Obsah ryzího kovu (jakost) v jistém množství kovu legovaného jmenuje se jakost. Tato vyjadřuje se v tisícinách; u nás dosud zavedena jsou čtyři jakostní čísla a to u zlata č. 1 $^{920}/_{100}$ č. 2 $^{842}/_{1000}$, č. 3 $^{750}/_{1000}$, č. 4 $^{580}/_{1000}$ a u stříbra č. 1 $^{950}/_{1000}$, č. 2 $^{900}/_{1000}$, č. 3 $^{800}/_{1000}$, č. 4 $^{750}/_{1000}$.

Mincovní číslo udává nám kolik jednotek měny razí se z určité jednotky váhy drahého kovu (na př. v Rakousku razilo se z 1 kg ryzího zlata 3280 K).

Stříž jest hrubá váha mince, zrno jest váha drahého kovu v minci.

Zákonem jest dovolena odchylka (remedium čili tolerance) t. j. odchylka oč stříž a zrno mincí může se odchylovati od přesné váhy.

Váha oběžná jest nejmenší váha, kterou musí míti mince, aby směla zůstati v oběhu.

Mince rozeznáváme:

a) kurantní čili zemské (běžné), ražené z kovu, který stát ustanovil za základ měny, b) drobné, z kovu méně drahého; skutečná (vnitřní) jejich hodnota bývá značně menší, než jejich hodnota jmenovitá, c) obchodní k potřebě obchodu zahraničního.

Dle toho z jakého kovu razí stát mince kurantní, známe: a) měnu jednoduchou, buď zlatou nebo stříbrnou, razí-li stát kurantní mince výhradně ze zlata neb stříbra, b) dvojitou, razí-li stát kurantní mince jak ze zlata tak i ze stříbra; při dvojité měně stanoví stát poměr čili relaci mezi hodnotou obou kovů.

Tabulka nejdůležitějších mincí.

Stát	Mincovní jednotka	Cena v korunách	
		hodn. v kor. předválá	hodnota v čsl. korun. 24. ledna 1922
Belgie	frank = 100 centinů	0·95	395
Bolivie	zlatý peso = 100 centavos	2·30	není v záznamu
Bulharsko	lev = 100 stotinek	0·95	0·32
Československo	kor. čsl. = 100 halířů	—	—
Dánsko, Švédsko, Norsko	koruna skandinávská = 100 oerů	1·32	(Dánsko 10·23 (Švédsko 12·65 (Norsko 8·00
Ecuador	suere = 100 centavos	2·30	není v záznamu
Finsko	marka finská = 100 pennia	0·95	„ „

Stát	Mincovní jednotka	Cena v korunách	
		hodn. v kor. převál	hodnota v čsl. korun. 24. ledna 1922
Francie, Švýcar.	frank = 100 centimů	0·95	(Švýcarsko 9·95 (Francie 4·10
Italie	lira = 100 centesimů	0·95	2·23
Japonsko	yen po 100 sen po 10 rin	2·46	není v záznamu
Jugoslavie	dinar po 100 para	0·95	0·65
Maďarsko	koruny uher. po 100 halířů	—	0·07
Německo	marka něm. po 100 funiků	1·175	0·24
Nizozemsko	holandský zl. po 100 centů	1·98	18·30
Kolumbie	peso fuerte = 100 centavos	4·80	není v záznamu
Persie	kran (oran) = 100 senaar = 100 dinar	0·35	„ „
Polsko	marka polská —	—	0·01
Portugalsko	eseudo = 100 centavos = 10 reis	5·33	není v záznamu
Rakousko	kor. rakous. = 100 halířů	—	0·005
Rumunsko	lei = 100 bani	0·95	není v záznamu
Rusko	rubl = 100 kopejek	2·54	„ „
Řecko	drachma = 100 lepta	0·95	„ „
Spojené státy severoamerické	dolar = 100 centů	4·905	51·—
Střední Amerika (Costa Rica, Quatemala, Honduras, Nicaragua, San Salvador)	peso = 100 centavos	4·79	není v záznamu
Turecko	piastr = 40 para = 3 asperi	0·22	„ „
Velká Britanie	libra šterl. = 20 šilingů = 12 pence	24·02	217·—

Úvěr.

Dělba práce způsobila, že jsou lidé na sobě vzájemně závislí. Z toho vznikl úvěr, neboť dochází často ke směnám, při nichž pouze jedna strana odevzdává hned zboží, druhá slibuje, že je v budoucnu vrátí, nebo dá za ně jiné. Vývoj peněžnictví umožnil nejdůležitější úvěrní jednání, zápůjčku peněz a koupi na úvěr.

Zboží se kupuje, aby se opětně se ziskem prodalo, nebo kupují se suroviny, aby se výrobcem zpracovaly a dále pak výrobky prodaly. Podnikatel, který nemá k tomu dosti vlastního kapitálu, kupuje buď na úvěr, nebo si vypůjčuje, aby mohl zaplatiti kupní cenu. Vzniká tím dluh, ale současně rozmnoží se majetek, anebo se umožní, aby se mohlo z něho vydatněji těžiti (na př. dluhy na meliorace a p.). Základní podmínkou úvěru jest důvěra věřitelova k dlužníkovi. Stu-

peň důvěry bývá různý. Někdy stačí věřiteli pouhý ústní slib dlužníkův; jindy slib tento provádí se písemně, po případě podepřen bývá podpisem ručitele. Časem nedůvěřuje věřitel zcela osobě dlužníka, přeje si pojištění své pohledávky na jeho majetku. Nejobyčejnějším písemným stvrzením o zápůjčce jest směnka.

Úvěr dle toho známe osobní (personální) a věcný (reální). Osobní úvěr jest takový, kde stačí věřiteli za záruku osoba dlužníkova. Věcný úvěr vzniká, je-li pohledávka zajištěna zástavním právem na nemovitostech dlužníkových (úvěr hypotekární), nebo přijme-li věřitel za záruku movité statky, na př. cenné papíry, skvosty a p. (úvěr lombardní čili na zástavu). Dle toho, jak úvěr dlouho trvá známe úvěr krátkodobý a dlouhodobý. Obchodní úvěr bývá krátkodobý; zboží kupuje se obyčejně na úvěr několika měsíců. Výpůjčky peněz bývají také zpravidla do 6 měsíců splatny. Úvěr zemědělský a hypotékární bývá dlouhodobý; dluh se umořuje (amortisuje) ročními neb pololetními splátkami (annuitami) po jistý čas.

Sprostředkováním úvěru po živnostensku zabývají se peněžní ústavy, zejména banky. Úvěr usnadňuje se vydáváním úvěrních listin (papírových peněz, směnek, kupeckých poukázek, dlužních úpisů, bankovních poukázek a jiných cenných papírů).

Odměna za použití cizího kapitálu nazývá se úrok.

Stát vydává vedle mincí kovových peníze papírové — státovky, anebo udělí některé bance právo, aby vydávala bankovky. Hodnota papírových platebních prostředků spočívá na úvěru, t. j. v důvěře, že vlastník obdrží hodnotu na papírových penězích označenou v kovových penězích.

Státovky vydány jsou na okrouhlé obnosy peněžní a jsou buď směnitelné, slíbí-li stát, že státní pokladna po předložení vymění je za peníze kovové, anebo nesměnitelné, nemá-li tohoto slibu. Nesměnitelným státovkám přiřkne stát zákonem nucený oběh.

V bankovkách slibuje banka (která se nazývá bankou cedulovou), jež dle výsady udělené státem má právo k vydání jich, že doručiteli po předložení vyplatí kovové mince. Musí proto míti drahý kov v dostatečné zásobě t. zv. úhradu kovovou. Část bankovek může býti uhrazena úvěrovými papíry, na př. cennými papíry, směnkami a p., t. zv. úhrada bankovní.

Platební prostředky papírové mají pro rozvoj obchodní velký význam. Snadno se uschovávají, ušetří se nákladů se zasíláním peněz, zabraňují upotřebení kovových peněz a snadněji se ve velkých částkách počítají.

Cenné papíry.

Cenné papíry jsou úvěrní listiny, jež vydávány jsou od státu, zemí, měst, bank, průmyslových a dopravních společností; vznikají na základě výpůjček, anebo jsou to podílní listiny akciových společností. Cenné papíry liší se od papírových peněz tím, že cenné papíry zajišťují právo na určitou částku peněz, kdežto papírové peníze umožňují nákup statků a nejsou zúročitelné. U každého cen-

ného papíru jest dlužník a věřitel, případně více dlužníků. Každý cenný papír vyslovuje jasně dlužní a věřitelský poměr.

Cenné papíry mohou zníti a) na majitele, v nichž uvedeno jest pouze jméno dlužníka, jméno věřitele schází; věřitelem jest ten, kdo papír koupí. Při prodeji přecházejí bez dalších formalit z ruky do ruky; b) na jméno, jež obsahují jméno dlužníkovo i věřitelovo; mohou býti postoupeny výslovným postupem (cessí), aneb přepisem v knize dlužní; c) papíry na řad, u nichž nevyžaduje se zvláštního úkladu a převodu, neboť převádějí se zápisem na rubu (směnky).

Cenné papíry rozdělují se na papíry 1. ukládací (dluhopisy, renty, obligace), 2. spekulační (losy a akcie).

1. Papíry ukládací jsou: a) státní dluhopisy čili obligace; b) zástavní listy a hypotékární obligace; c) obligace prioritní.

a) Státní dluhopisy čili obligace jsou papíry, vydávané státem v tom případě, hodlá-li uzavříti půjčku.

Tuto rozvrhne na určitý počet částí (dílčí úpisy dlužní) a vydá je těm, kteří k půjčce přispějí. Státní dluhopisy jsou buď splatitelné nebo fondované. Splatitelné dluhopisy splácí stát ve jmenovité hodně (nominální hodnotě), t. j. v oné hodnotě, za niž byl papír vydán a jež jest v obsahu jeho uvedena a to dle stanoveného umořovacího plánu; až do vrácení jistiny platí předem určený úrok. Fondované dluhopisy čili renty oprávňují majitele na vyplacení úroku, ne však na zpětné vyplacení jistiny. Úrok vyplácí se po předložení kuponu z kuponového archu. Kdo kupon k výplatě předkládá, nemusí současně předložiti cenný papír; proto kupon sám může býti předmětem obchodu. Výplata kuponu musí býti žádána do určité lhůty, jinak byla by promlčena. Poslední kupon z kuponového archu oprávňuje majitele k vyzvednutí nového kuponového archu; nazývá se talon. Stát odhodlá se však někdy i k splacení dluhopisů fondovaných a to tehdy, může-li uzavříti půjčku za nižší úrokovou míru, a tudíž výhodnější. Pak ponechá majitelům rent na vůli, chtějí-li se spokojiti s nižším zúročením dosavadních dluhopisů, nebo je vyplatí v původní hodnotě (v nominální hodnotě); prostředky k výplatě zjedná si vydáním nové renty s nižší mírou úrokovou. Takovéto přeměny dluhu v dluh zúročitelný nižší úrokovou mírou, slovou konverse. Dluhopisy čili obligace vydávají i země, města, okresy a p. Také zovou se tyto papíry dluhopisy zemské, komunální, okresní a pod. —

b) Zástavní listy a hypotékární obligace jsou papíry, vydávané od hypotečních bank, hospodářských úvěrních společností, spořitelen a p. Jsou papíry zúročitelné a splatitelné. Splácení děje se v určitých obdobích vylosováním určitého množství papírů, jež se splatiti mají. Zaručeny jsou zástavním právem na nemovitostech.

c) Obligace prioritní (priority) jsou dlužní úpisy podniků dopravních a průmyslových, jež požívají přednosti jak co do výplaty úroků, tak i jistiny před podílními listy účastníků společnosti (akciemi).

2. Papíry spekulační jsou losy a akcie.

a) Losy jsou premiové výpůjčky zúročitelné nebo bez úroků, které majiteli poskytují naději na výhru. Losy neúrokují se nikdy v obvyklé výši. Z úspor úrokových vyplácejí se výhry. Losy mohou býti státní neb soukromé. K vydávání soukromých losů a k oběhu losů cizozemských musí býti zvláštní povolení státu.

b) Akcie jsou úvěrní papíry, jež dokazují, že se majitel súčastnil určitého obchodního neb průmyslového podniku akciového. Při akciích přihlíží se, zdali jest nominální hodnota u nich úplně splacená, neboť občas splatí se jen jistá část. Akcionář vklad svůj nemůže vypovědětí, může však akcii jinému postoupiti.

Cenné papíry mohou se postoupiti neb prodati jinému a provozuje se jimi obchod. Nebývají však vždy prodávány za cenu jmenovitou, neboť dle hospodářských poměrů cena prodejní buď stoupá neb klesá. Cena, za kterou se papíry prodávají nazývá se cenou kursovní.

Cenné papíry kupují a prodávají se na burse. Jest tudíž bursa tržiště, kde se v určité době uzavírají obchody. Dělí se: a) na bursy cenných papírů, na nichž se obchoduje cennými papíry, směnkami domácími i cizoměnnými (devisami), drahými kovy neraženými a valutami; b) na bursy na zboží pro obchod se zbožím skutečným; obchoduje-li se s plodinami zemědělskými, slují pak bursy plodinové; c) na bursy speciální, omezují-li se obchody na jediný druh zboží (chmelařské, cukerní, na bavlnu, len a p.); d) na bursy všeobecné pro obchod cennými papíry, valutami i zbožím skutečným. Bursy jsou korporace samosprávné, podřízené obyčejně dozoru státnímu. Správu bursy vede ředitelstvo, záležející z určitého počtu bursovních radů, které volí vždy na 3 roky členové bursy. Účastníci bursy dělí se na stálé návštěvnícky a členy bursy. Návštěvníkem může býti každá osoba, jež si opatřila legitimaci; návštěvníky vede v přehledu živnostenský úřad. Členem bursy stává se obchodník, zástupce bank a společností obchodních, navštěvuje-li bursu, jakož i každý jiný, kdo navštěvuje bursu po tři roky Bursovní obchody uzavírají se v bursovním sále.

Obchod se zbožím.

Opatření zboží.

Předává-li se nějaký hospodářský statek za náhradu, nazývá se podobné jednání koupí. Koupě se uskuteční, jakmile se kupující s prodávajícím dohodl o zboží a ceně. Koupě uzavřená nemůže se jednostranně zrušiti. Písemné odvolání objednávky jest platné, dojde-li s touto současně. Snahou obchodníka nebo řemeslníka musí musí býti opatřiti si zboží z první ruky, tedy u pěstitele neb továrníka. —

Nezbytnou podmínkou pro správný nákup zboží jest znalost obchodních zvyklostí (usancí) při koupi a prodeji, jež týkají se ceny, náhrad a srážek, jakož i výloh.

Cena zboží udává se buď za jednotku číselnou (kus, tucet a p.), anebo za jistou jednotku míry nebo váhy. Je-li udána cena za jednotku váhy, rozumí se tím obyčejně váha čistá (netto); tato zjistí se, odečte-li se od váhy hrubé (brutto) váha obalu (tara).

Tara počítá se buď skutečná, zváží-li se obal, nebo usanční, odečte-li se od váhy hrubé určitá, nevně stanovená váha obalu, anebo jisté procento váhy hrubé. Odečte-li se tara dvojitá, nazývá se pak sopratara. Je-li udána cena zboží brutto za netto musí kupující zaplatiti celou váhu hrubou.

Další srážky, jež se v obchodě vyskytují, jsou: Vývažek, náhrada maloobchodníkovi za provážení a rozprášení při drobném prodeji.

Lekaže čili calo jest náhrada za ztrátu při dopravě vypařením, vyschnutím a p.

U cen zboží nutno si povšimnouti, je-li cena udána za hotové beze srážky (netto cassa), nebo za hotové se srážkou skonta, t. j. náhradou při hotovém placení. Je-li cena udaná na úvěr, dlužno si povšimnouti na jakou lhůtu.

Na ceny zboží na místě mají vliv i výlohy (vážení, nakládání, doprava, pojistné, skladné, clo, daně a p.).

Je-li udána cena s poznámkou „ve skladišti" nebo „v továrně", znamená to, že všechny výlohy s vážením a nakládáním nese prodávající.

Franko nádraží v místě znamená, že prodavač obstará i dopravu na nádraží.

Franko vagon nebo do člunu značí, že prodávající zaplatí i nakládání.

Franko doprava, nebo prosto dovozného znamená, že prodávající zboží pojistí a na svůj náklad dodá až do místa určení.

Objednávka zboží může býti přímá, prostřednictvím agenta nebo komisionáře, anebo na burse. Přímo objedná se zboží buď osobně a ústně na trhu, u majitele závodu neb u jeho agenta, nebo písemně, objedná-li se zboží u agenta neb cestujícího. Při tom má si objednatel objednávku, kterou agent napíše před podepsáním dobře pročísti.

Písemná objednávka má býti stručná, ale jasná a děje se poštou nebo telegraficky.

Sazby poštovní za dopisnice a dopisy jsou:

Dopisnice při dopravě tuzemské, jednoduché 50 h, při dopravě mezinárodní 1 K 50 h.

Dopisy:

Váha do 2 kg gr.	obyčejné	obyčejné spěšné	doporučeně			styk mezinárodní do 2 kg	
			obyčejné	spěšné	na dobírku	obyčejné	doporuč.
20	1·—	2·—	3·—	4·—	3·50	2·50	5·—
40	1·30	2·30	3·30	4·80	3·80	3·75	6·25
60	1·60	2·60	3·60	4·60	4·10	5·—	7·50
80	1·90	2·90	3·90	4·90	4·40	6·25	8·75

Váha do 2 kg gr.	obyčejné	obyčejné spěšné	doporučeně			styk mezinárodní do 2 kg	
			obyčejné	spěšné	na dobírku	obyčejné	doporuč.
100	2·20	3·20	4·20	5·20	4·70	7·50	10·—
120	2·50	3·50	4·50	5·50	5·—	8·75	11·25
140	2·80	3·80	4·80	5·80	5·30	10·—	12·50
160	3·10	4·10	5·10	6·10	5·60	11·25	13·75
180	3·40	4·40	5·40	6·40	5·90	12·50	15·—
200	3·70	4·70	5·70	6·70	6·20	13·75	16·25
220	4·—	5·—	6·—	7·—	6·50	15·—	17·50
240	4·30	5·30	6·30	7·30	6·80	16·25	18·75
260	4·60	5·60	6·60	7.60	7·10	17·50	20·—
za každých dalších 20 g více o 30 h						1 K 25 h	

Tiskopisy zasílati se mohou nejvýše do váhy 2 kg. Při dopravě tuzemské do 50 g platí se základní poplatek 20 h a za každých, třeba jen započatých 50 g zase poplatek 20 h.

Vzorky bez ceny nejvýše do 500 g v dopravě tuzemské a do 350 g v dopravě mezinárodní za základní poplatek v tuzemské dopravě 40 h do 50 g, dalších 20 h za každých dalších 50 g; v dopravě mezinárodní 1 K do 50 g a za každých dalších 50 g 50 h.

Telegramy mají základní sazbu 5 K, u pilných 15 K, za každé slovo 50 h, u pilných za slovo 1 K 50 h.

Častěji objednává se zboží u agenta neb komisionáře.

Agent jest samostatný obchodník, který zastupuje buď jednu nebo i více firem různých ovšem oborů; za jeho přičinění přísluší mu provise z obchodů, jež uzavřel nebo sprostředkoval.

Komisionář jest samostatný obchodník, jenž zprostředkuje obchody na účet přikazatele (komitenta) ale vlastním jménem. Za námahu přísluší mu odměna zvaná provise čili komise. Přikazatel často určí komisionáři cenu, za kterou má nákup nebo prodej obstarati; taková cena nazývá se limitovaná. O vyřízení nákupu podá neprodleně přikazateli zprávu, k níž připojí účet o nákupu čili fakturu, jejíž obnos vyrovnává obyčejně směnkou na komitenta. O prodeji zboží přikládá účet z prodeje. Komisionář ručí za plnění závazků svého kontrahenta, převzal-li takový závazek; pak mu přísluší i provise úvěrová čili delkredere.

Ve velkých městech poskytují vhodnou příležitost k nákupu některých druhů zboží bursy. Tam soustřeďuje se nabídka i poptávka po zboží. Bursy na zboží jsou buď spojeny s bursami effektovými (kde se obchoduje s cennými papíry, devisami a valutami) a tvoří pak zvláštní oddělení, anebo pro určité druhy zboží jsou úplně samostatné (na př. plodinové). Mezi účastníky rozeznávají se navštěvovatelé a členové; členem může se státi pouze ten, kdo určitou dobu na bursu docházel.

Obchody na burse uznávají strany buď přímo, jednak prostřednictvím dohodců (sensálů). Za provedení neb sprostředkování obchodu přísluší dohodci odměna, jež nazývá se dohodné (courtage,

sensarie). Bursy řízeny jsou voleným představenstvem (bursovní komorou čili radou). Důležitým úkolem dohodců jest spolupůsobení při stanovení bursovních cen zboží čili kursů. Po ukončení hlavní (polední) bursy stanoví kursy představenstvo pod dozorem vládního bursovního komisaře na základě cen, jež jsou z uzavřených obchodů dohodcům známy. Kursy uveřejní se v kursovním listě a oznámí časopisům. Kursy, označené záhlavím „peníze" udávají, kolik se za zboží podávalo, označené „zboží", kolik se za zboží požadovalo.

Dle času kdy obchod má býti splněn, rozeznává se:

a) obchod se zbožím pohotovým (promptním), b) obchod se zbožím na cestě (vezené), c) obchod se zbožím v určité lhůtě naloženým, d) obchod se zbožím na dodávku, e) obchod termínový, závisí-li čas dodání na pevné zvyklosti.

Přijmutí zboží.

Dodavatel oznámí příjemci dopisem neb telegraficky, že zboží odesílá. Příjemce po obdržení zboží přesvědčí se, není-li obal porušen a došlo-li zboží v dobrém stavu. Zjištěné poškození neb porušení zboží dá řádně zjistiti, aby si sám zajistil aneb dodavateli zajistil nárok na náhradu škody. Každou zjištěnou závadu ať se druhu, jakosti, množství, dodací lhůty, neb ceny týká oznámí neprodleně dodavateli a případně mu ponechá zboží k disposici neb k dalšímu opatření. V případě oprávněné stížnosti hledí se dodavatel s příjemcem vyrovnati a obyčejně povolí mu slevu z ceny (bonifikace), aby si zboží podržel.

Zboží z ciziny dopravované podléhá clu. Clo jest dávka, která se platí za zboží převáží-li se přes hranice. Cla mohou býti dovozná, vývozná a průvozná. U většiny zboží platí se dle váhy a v Kč ve zlatě.

Sazby celní uvedeny jsou v celním tarifu. Zboží, jež jest cla prosto, provázeno jest zasílatelovým prohlášením (deklarací), jež příjemce po zaplacení dopravného obdrží v celním úřadě. Na to prohlédne zboží a neshledá-li závady, převezme je. Vyplní statistické oznámení, jež s původní deklarací a s nákladním listem předloží celnímu úřadu, který na nákladní list vytiskne „cla prosto" a vydá zboží. —

Zboží, jež podléhá clu, vyclívá se buď dle váhy hrubé, nebo dle váhy čisté (zváží se vybalené nebo se odečte celní tara, kterou pro jisté druhy stanoví celní sazba), nebo dle kusů. Příjemce vyplní statistické prohlášení a dvě celní deklarace, při zásilkách, u nichž clo nepřesahuje 50 K, stačí deklarace ústní. Prohlášení neúplná, škrtaná, vymazovaná neb s opravami a doplňky se nepřijímají. Je-li prohlášení správné, provede se celní prohlídka, úřad sepíše nález o prohlídce, vyměří a vybéře clo a ostatní poplatky, vyměřené celním tarifem. Clo platí se buď hotově nebo na úvěr, který se povoluje na dobu 3—6 měsíců těm příjemcům, kteří vyclívají větší množství dovezeného zboží. Do výše 36.000 Kč povoluje úvěr hlavní celní úřad, do 150.000 Kč zemské finanční ředitelství, nad tento obnos ministerstvo financí.

Placení zboží

Placení zboží děje se: a) v hotovosti, b) směnkou, c) kupeckou poukázkou nebo šekem na některou banku nebo poštovní spořitelnu, d) súčtováním v běžném účtu (kontokorrentu).

a) V hotovosti zaplatí příjemce zboží osobně a vyžádá si stvrzenku, poštovní poukázkou, nebo složním listem poštovní spořitelny. Poštovní poukázkou lze zaslati 3000 K; v tuzemské dopravě do 100 K platí se 50 h poplatků, do 200 K — 1 K, do 400 K — 1 K 50 h, do 600 K — 2 K, do 800 K — 2 K 50 h, do 1000 K — 3 K a za každých dalších 200 K o 50 h více; v dopravě mezinárodní do 50 K — 50 h, do 100 K — 1 K, do 200 K — 1 K 50 h a za každých dalších 100 K o 50 h více.

Velmi oblíbeno jest placení složním listem poštovní spořitelny. Tato přijímá u každého poštovního úřadu vklady úspor a také vklady na účet v řízení šekovém. Kdo složí základní vklad 200 Kč, tomu otevře poštovní spořitelna zvláštní účet a na tento účet může sám neb jiné osoby u kteréhokoli poštovního úřadu vkládati složními listy poštovní spořitelny jakékoli částky. O každém vkladu zpraví poštovní spořitelna majitele účtu.

b) Směnkou. Směnka jest listina sepsaná dle předpisů zákona, kterou se osoba, jež ji vydává zavazuje, že vlastníku zaplatí částku v ní vyznačenou v určité době a na určitém místě, anebo že ji jiným zaplatiti dá.

Známe 1. směnku vlastní, jež obsahuje slib, jímž se vydatel (trassant) prvnímu vlastníku směnky (remittentovi) zavazuje k zaplacení. V obchodě vyskytují se tyto směnky velmi zřídka.

2. Směnku vydanou, jež obsahuje příkaz vydatele (trassanta) směnečníku (trassátovi), aby zaplatil na řad prvního vlastníka (remittenta).

Zákonné (podstatné) náležitosti směnky vydané jsou:

1. Místo, den, měsíc a rok vydání.

2. Doba splatnosti, jež může býti udána na den, v určitý čas po vydání, ihned (à visto) aneb za určitou dobu po vidění, aneb v době trhu (tržní směnky).

3. Slovo směnka v textu.

4. Jméno prvního vlastníka (remittenta); vydatel směnky může ji vydati na řad svůj vlastní.

5. Podpis vydatele; vydatel musí směnku podepsati vlastnoručně; firmu plnoprávného obchodníka může znamenati i na směnce prokurista.

6. Částka směnečná; bývá na směnce dvakráte, jednou slovy, jednou čísly. Různí-li se, platí obnos napsaný slovy.

7. Jméno směnečníka; směnečníkem může jmenovati vydatel i sama sebe.

8. Místo splatnosti; tím obyčejně bývá bydliště směnečníkovo. Vydatel jest oprávněn označiti i jiné místo splatnosti, čili může směnku domicilovati, bydlí-li na př. směnečník v odlehlejším místě.

Osobu nebo firmu, kde má býti domicilovaná směnka k placení předložena určí buď vydatel po dorozumění se směnečníkem, aneb ji určí směnečník sám.

Vedle těchto zákonných náležitostí vyskytují se v obchodních směnkách ještě tyto součásti:

1. Druhé označení obnosu směnečného.

2. Slovo „první", což udává, že bylo nebo bude vydáno více exemplářů této směnky; nemíní-li vydatel vydati více exemplářů, napíše „jedinou".

3. Označení „na řad", jímž vlastník je splnomocněn částku směnečnou sám vybrati, aneb směnku na jiného převésti. Vlastník směnky jest však i bez tohoto označení oprávněn tuto na jiného převésti; pouze zakáže-li vydatel výslovně převod slovy „nikoliv na jeho řad" nelze takovou směnku převésti.

4. Udání „hodnotu v účtech, ve zboží, v hotovosti, ve směnce a p." objasňuje proč vydatel směnku prvnímu vlastníkovi dává.

5. Pokyn „zúčtujte ji dle nebo bez návěstí" svědčí směnečníkovi a týká se zprávy, kterou mu vydatel zasílá.

Směnku vydanou jmenuje vydatel trattou, směnky splatné v místě podání, zovou se místní, jsou-li splatné v jiných místech, slují rimessy. Směnky, znějící na cizí měnu, jmenují se devisy.

Směnky se kolkují jsou-li splatné do 6 měsíců dle sazby I. stupnice, směnky splatné po 6 měsících dle sazby II. stupnice.

Každý, kdo směnku podepsal, je zavázán ji platiti. Prvý podepíše směnku vydatel. Směnečníkovi může první vlastník předložiti k přijetí čili k akceptaci, t. j. k podpisu. Jakmile směnečník směnku přijal, nazývá se příjemcem čili akceptantem a směnka pak jmenuje se akcept. V určitých případech musí však první vlastník předložiti směnku k přijetí a to při směnkách znějících na určitý čas po vidění, při čemž musí označiti den, kdy směnku přijal a při směnkách domicilovaných, kdy vydatel sám neoznačil, u koho jest směnka splatna (domiciliata).

Směnky možno převáděti, což děje se písemně na rubu směnky t. zv. rubopisem neboli žirem, t. j. mohou se prodati v peněžním ústavě (eskomptovati), nebo ji dá majitel místo hotových peněz svému věřiteli.

Rubopis známe dvojí: a) vyplněný, jmenuje-li dosavadní majitel nového majitele (giratáře), na př.: za mne na řad p. Josefa Petříka; b) nevyplněný (in bianco), když se na rubu pouze podpíše. Girant podepsav směnku, stává se tím směnečným dlužníkem a ručí za přijetí a zaplacení směnky všem svým nástupcům. Připojí-li však poznámku: „nikoliv na řad", ručí pak pouze svému nástupci pozdější majitelé směnky mají vůči předchůdcům postih směnečný, vůči němu však pouze nárok odvozený. Zakáže-li vydatel poznámkou: „nikoliv na řad" převod směnky, ztrácejí další převody vesměs povahy směnečních rubopisů a jsou pouhými postupy; taková směnka nazývá se pak rektasměnka. Nechce-li rubopisec vůbec za směnku ručiti, napíše do svého rubopisu „bez závaznosti" nebo „bez obliga".

Kdo chce si vypůjčiti od peněžního ústavu peníze, musí míti zpravidla jednoho nebo více ručitelů, kteří se podpisem zaváží, že za směnku ručí. K tomu stačí, když vedle hlavního dlužníka (akceptanta) se rukojmí podepíše. Kdo se zaručí za směnečního dlužníka, má týž závazek, jako dlužník sám.

Je-li rub směnky rubopisy popsán, přilepí se přívěšek, čili allonge.

Majitel může předložiti směnečníkovi směnku k přijetí (k akceptu); nepodepíše-li ji, jest směnka nejistou. Majitel v tom případě ji předchůdci vrátí, aneb nepřijatou dá protestovati a může žádati na kterémkoli předchůdci zajištění, na př. podpis ručitele neb složení obnosu směnečního u soudu; tomuto říká se postih (regress) pro zjištění.

V den splatnosti předloží se směnka k výplatě; nejdéle však druhý všední den po dospělosti; je-li den splatnosti neděle nebo svátek, předloží se v nejbližší následující den všední. K placení předloží se směnečníkovi (akceptantovi), domicilovanou domiciliantovi. Obchodníkům předkládají se směnky v obchodních místnostech, soukromníkům v bytě. Směnku předložiti může k placení jen majitel nebo ten, koho k tomu on zmocní žirem v plnomocenství (in procura, k inkassu). Zaplatí-li směnečník má se příjem řádně na směnce potvrditi a tato se mu odevzdá. Zaplatí-li dlužník jen část obnosu směnečního, má se tato částka potvrditi na opisu směnky, jakož i odpis zaplaceného obnosu potvrdí se na rubu směnky samé.

Pro nezaplacenou směnku dá majitel ihned sepsati protest u notáře neb u soudu a na předchůdcích provádí postih pro neplacení. —

O protestu zpraví majitel směnky do 2 dnů svého předchůdce (notifikace) doporučeným dopisem, na jehož adrese připíše „ve věci směnečního protestu". Na obálce musí býti uvedena i adresa odesílatele. Notifikace podává se pak postupně dále, až ji obdrží vydatel. Předchůdce musí nahraditi následujícímu obnos směnečný, výlohy protestní, poštovné a 6% úrok z prodlení ode dne splatnosti a $^1/_3$% provisi. Nenabídne-li se některý z předchůdců k dobrovolnému zaplacení, může majitel směnky na kterémkoliv z nich obnos vymáhati. Svoje požadavky uvede v návratném účtu. Postižený uhradí obnos návratného účtu, obdrží kvitovanou směnku a kvitovaný návratný účet i s protestem a může postih prováděti dále proti svým předchůdcům. Odepřel-li by předchůdce platiti, může býti žalován a zaplatí pak i soudní útraty.

Notifikace s návratným účtem.

Kolek

V Olomouci, 16. září 1920.

Pan JAN KOLOUS

v Přerově.

Zasílám Vám přílohou níže uvedenou a pro neplacení protestovanou směnku i s protestem a žádám Vás, abyste mně částku níže uvedenou připsal k dobru.

S veškerou úctou

Karel Hloušek.

1 směnka, 1 protest.

Směnka k 14. září 1920 na p. Karla Nováka	K 485.—
Výlohy s protestem	K 6.—
1/3% provise	K 1.61
6% úrok za 3 dny	K —.25
Kolek a poštovné	K 2.05
Hodnota k 17. září 1921 .	K 494.91

Doporučeno.

Protest.

Výlohy:

Číslo protestu 16.

Kolek 2 K
Poplatek 4 K
Celkem 6 K

Kolek 2 K

Na požádání a ve jménu pana Karla Hlouška, obchodníka v Olomouci, předložil jsem já, notář čsl. republiky původní směnku, níže přepsanou a kolkem 1 Kč opatřenou, dnes dopoledne p. Karlu Novákovi v jeho obchodních místnostech v Olomouci ,Horní nám. 24, ku placení a obdržel jsem odpověď:

„Směnky té nezaplatím!"

Jelikož směnka tato zaplacena nebyla, vydal jsem o tom tento protest.

Opis.

Kolek 1 K

V Přerově, dne 2. srpna 1920. Dne 14. září 1920 zaplaťte za tuto první směnku na řad můj vlastní obnos korun osm set čtyřicet pět. Hodnotu ve zboží a zúčtujte ji dle návěstí. Pan Karel Novák, Olomouc. Jan Patrný, m. p. Karel Novák, m. p. A tergo: za mne na řad pana Jana Kalouse v Přerově. Jan Patrný, m. p. Jan Kalous, m. p.

V Olomouci, dne 14. září 1921.

Karel Pašek, notář.

Výlohy protestní u notáře obnášejí: kolek 2 K, poplatek notáři při obnosu do 400 K — 2 K; do 2000 K — 4 K; do 8000 — 8 K.

Ztratí-li se neakceptovaná směnka, může majitel vyžádati si prostřednictvím svých předchůdců duplikát u vydatele, který na směnce uvede: — zaplaťte za tuto druhou směnku, první ztracena. Ztratí-li se směnka akceptovaná, musí se akcept umořiti soudně a po rozhodnutí soudu může se požadovati zaplacení na akceptan-

tovi; má-li býti směnka zaslána do vzdáleného místa, vyžádá si obyčejně již remittent 2 exempláře, jeden zašle se peněžnímu ústavu, neb důvěryhodné firmě, aby opatřila podpis směnečníka a podepsaný exemplář si podržela pro majitele, druhý se uvede do oběhu.

Závazky směnečné zanikají, byla-li směnka ztracena neb zmařena, aneb nebyl-li z jakýchkoli důvodů sepsán protest; zůstává pak do tří let od dospělosti právo na přímého směnečního dlužníka.

Vzorec ku str. 24.

Vzor kupecké poukázky.

V Třebíči, dne 14. října 1921. Na K 532.40

Po vidění zaplaťte za tuto poukázku na řad firmy Hubert Lamplota v Brně ,Česká ul.

korun pětsettřicetdva a 40 haléřů

Hodnotu v hotovosti a zúčtujte ji bez návěstí.

Pan Rudolf Špaček v Králově Poli. Pavel Chmelík.

Směnka s podpisy důvěryhodných osob může se přede dnem splatnosti prodati některému peněžnímu ústavu, při čemž tito odečtou úrok za dobu ode dne prodeje do dne splatnosti; srážka tato nazývá se diskont, prodej směnek diskontování nebo eskomptování. Příklad: Směnka 1449.70 K, splatná 1. srpna prodává se dne 1. března při 6 proc. diskontu; kolik se za ní zaplatí? Počet dnů: 31+30+31+30+31=153 dnů

$$\text{diskont} = \frac{\text{jistina} \times \text{doba} \times \%}{36.000} = \frac{1450 \times 153 \times 6}{36.000} = 36'97\ \text{K}$$

Hodnota směnečná . K 1449.70
Diskont . . . . K 36.97
Diskontovaná hodnota K 1412.73

c) Kupecká poukázka a šek. Směnkám podobají se kupecké poukázky. Kupecké poukázky mohou míti za předmět nejen peníze, ale i cenné papíry. Zní-li poukázka na řad, může býti postoupena (žirována), žirant ručí však pouze svému bezprostřednímu nástupci a jen za obnos, který od něho obdržel.

Šek jest poukázka, znějící bance neb ústavu, který jest oprávněný přijímati peníze na cizí účet (také poštovní spořitelně). Píše se na blanket, který sám ústav vydává a obsahuje: 1. slovo šek v textu, 2. místo, den, měsíc a rok vydání, 3. jméno firmy neb osoby poukázané (šekovník), 4. vyzvání vydatele, aby z jeho pohledávky byla určitá částka peněz vyplacena, 5. podpis vydatele. Řízení šekové upraveno jest dle zákona z r. 1906. Šek může zníti na jméno nebo doručitele. Při vydávání šeku jest podmínkou, že poukazující má u poukázaného vklad a ze svého zůstatku na účtě ve svůj prospěch poukazuje.

Šekové řízení poštovní spořitelny záleží v tom, že spořitelní poštovský úřad otevře každému účastníku tohoto řízení účet, na nějž mohou se peněžité částky u všech úřadů poštovních ukládati a z

něhož majitel účtů může šeky poukazovati peníze k výplatě. Šekového řízení může se účastniti kdokoliv, zažádá-li na formuláři přihlášky k šekovému řízení, který poštovní úřady bezplatně vydávají a složí-li kmenový vklad 100 K, který trvale musí zůstati uložen. Výše pohledávky na účtě není omezena. Vklady mohou se konati složními listy, poštovními poukázkami a clearingovým řízením. Řízení clearingové podmiňuje, že příjemce platu má také účet u poštovní spořitelny a poštovní spořitelní úřad připíše poukázaný obnos na účet toho, jemuž jest určen. O každé změně na účtě spraven jest majitel účtu poštovním spořitelním úřadem.

Vymáhání pohledávek.

Obchodník neb řemeslník předkládá za dodané zboží odběrateli účet. Nezaplatí-li, tedy jej upomíná; upomínka opakuje se obyčejně třikráte, načež přistoupí věřitel k ráznějšímu vymáhání svojí pohledávky. K tomu účelu používá se poštovního příkazu, který doručí dlužníkovi poštovní zřízenec, vybere peníze a připravenou věřitelovu stvrzenku mu ponechá. Neobdrží-li peněz, hlásí se za týden znovu. Poštovní příkaz provádí se tak, že se vyplní úřední tiskopis a přiloží k němu příslušná stvrzenka, poukázka, nebo směnka, načež se podá v úřední obálce, adresované na poštovní úřad v místě dlužníkově jako doporučený dopis. Jedním tiskopisem může se provésti inkaso až u pěti v témže místě bydlících dlužníků. Příkaz však, ať jednomu nebo více dlužníkům nadepsaný, nesmí přesahovati v celku 1000 K.

Prostřednictvím soudu vymáhá věřitel svoje pohledávky žalobou. Nepřesahuje-li pohledávka 400 Kč, je věřitel oprávněn podati okresnímu soudu upomínací žádost; soud vydá na dlužníka platební rozkaz. Podá-li dlužník do 14 dnů odpor, odpadá veškeré další řízení a stane se vydaný platební rozkaz bezpředmětným. Jindy může věřitel předložiti soudu upomínací žalobu, na podkladě této neustanoví soud žádného stání (rok), nařídí pouze dlužníkovi platebním rozkazem, aby dlužnou částku do 14 dnů zaplatil. Teprve, kdyby dlužník podal proti platebnímu rozkazu odpor, ustanoví se stání k soudnímu projednání. Obyčejná žaloba, kterou za určitých okolností věřitel na neplatícího dlužníka podá, vyřídí se soudním stáním, k němuž musí se věřitel dostaviti. Podává-li věřitel žalobu, musí předem přesně si zjistiti správný dlužný obnos a správnou adresu dlužníkovu. Bez právního zástupce smí věřitel podávati žaloby do obnosu 1000 Kč (v upomínacím řízení jen do 400 Kč). Odpor (rekurs) musí však býti bezpodmínečně podán advokátem. Při soudním jednání může věřitel zmocniti každou svéprávnou osobu mužského pohlaví, aby jej zastupovala, nepřevyšuje-li dlužný obnos 1000 Kč; zmocněnec musí předložiti soudu plnou moc. Žaloba obyčejná i upomínací, jakož i upomínací žádost musí se podati u soudu, v jehož obvodu dlužník bydlí. Obchodník může býti jen tehdy zažalován u soudu bydliště věřitelova, když se při dodání zboží přijmutím faktury zavázal, že pohledávka jest splatnou a žalovatelnou v místě věřitelově. Soukromník může býti žalován jen u soudu,

v jehož obvodu bydlí. Obyčejné a upomínací žaloby musí se podati v tolika opisech, aby jeden mohl si podržeti soud a po jednom obdrželi každý ze spolužalovaných dlužníků, je-li na př. žalována jedna osoba musí se žaloba podati ve dvou vyhotoveních. Upomínací žádosti podávají se v jednom vyhotovení.

Žaloby kolkují se:

	do výše 50 K	z kaž.	archu	30 h,	příl.	po	20 h,	nalézací poplatek v kolcích	50 h	na první arch	a z
od 50—	100 „	„	„	30 „	„	„	20 „	„	1 Kč	„	dalších
od 100—	400 „	„	„	2 Kč	„	„	50 „	„	2 „	„	archů
od 400—	600 „	„	„	2 „	„	„	50 „	„	4 „	„	1 Kč
od 600—	800 „	„	„	2 „	„	„	50 „	„	8 „	„	1 „
od 800—	1000 „	„	„	2 „	„	„	50 „	„	10 „	„	1 „

Na základě podané obyčejné žaloby ustanoví soud rok k ústnímu projednání sporu, při čemž je nutno, aby se žalobce v přesně udanou hodinu dostavil. Dle výsledku jednání, pokud nekončí smírem, vynese soud rozsudek. Zaplatí-li žalovaný pohledávky před početím prvního stání, může žalobce vzíti žalobu zpět, což se děje krátkým písemním neb ústním návrhem; návrh podává se pouze v jednom vyhotovení. Po pronešení rozsudku počítá se k právoplatnosti rozsudku doba 14 dnů od ústního prohlášení rozsudku, byl-li stranám doručen písemný rozsudek, počítá se tato lhůta ode dne, kdy byl žalovanému doručen. Věřitel nemá práva vymáhati pohledávku exekučně ,pokud nevešel rozsudek v moc práva. Po uplynutí lhůty 14 dnů, kdy nabyl rozsudek moci práva, může věřitel kdykoliv zakročiti o exekuci. Právo nabyté na základě rozsudku trvá k zakročení o exekuci 30 roků, právo, nabyté platebním rozkazem toliko 6 měsíců. Žádost o exekuci podává se u soudu, který vynesl rozsudek, nebo vydal platební rozkaz a sice v tolika vyhotoveních, aby jedno si podržel soud a po jednom mohlo býti doručeno dlužníkům. Každé vyhotovení exekuční žádosti podléhá kolkovnému poplatku a sice na povolení první exekuce:

	do 50 K	z kaž.	archu	30 h,	příl.	20 h,	popl.	nalézací	v kolcích	50 h	
od 50—	100 „	„	„	30 „	„	20 „	„	„	„	1 K	
od 100—	400 „	„	„	1 K	„	50 „	„	„	„	2 K	50 h
od 400—	1000 „	„	„	1 K	„	50 h	„	„	„	5 K	
od 1000—	2000 „	„	„	2 K	„	50 h	„	„	„	10 K	
od 5000—	10000 „	„	„	2 K 50	„	50 h	„	„	„	10 K	

Výkon exekuce nařídí soud, v jehož obvodu dlužník bydlí, neb kde se nalézají jeho movité věci. Exekuce na služné a jiné pohledávky dlužníkovy provede se tím, že se pohledávka zabaví a přikáže věřitelovi.

Vymáhá-li se pohledávka směnečná, předloží se soudu směnka v originále, protest a účet návratný a žádá se, aby žalovanému bylo přikázáno, aby do tří dnů pod uvarováním exekuce směnečný dluh

i s výlohami a soudními útratami doplatil, nebo své námitky proti tomu přednesl (příkaz platební). Podá-li žalovaný námitky, ustanoví soud stání k projednání rozepře a vynese rozsudek. Žaloba podává se podobně jak uvedeno u žaloby upomínací, pouze podává se tam, kde jest, u obchodního soudu, není-li tohoto u krajského soudu.

Řízení konkursní.

Jakmile živnostník sezná, že jeho majetek nekryje více dluhu, musí to ihned písemně neb ústně soudu oznámiti se žádosti za uvalení konkursu. Žádost pošle se krajskému, případně tam, kde jest — obchodnímu soudu místa, kde dlužník bydlí. Vyhlášením konkursu pozbývá dlužník právo se svým jměním volně nakládati. Obchodní pohledávky proti dlužníku stávají se splatnými. Jeho jmění rozdělí se mezi věřitele dle výše jejich pohledávek a podle pořadí třídy, do do které náležejí. Obchodní věřitelé patří obyčejně do třídy třetí, na níž dojde, až uhraženy jsou předchozí dvě třídy. Konkurs vyhlásí se veřejně konkursním ediktem a jmenuje se konkursní komisař a zatímní správce konkursní podstaty. Shromáždění věřitelé zvolí pak definitivního správce konkursní podstaty a výbor. Konkurs se zruší, sezná-li se, že jest pouze jediný věřitel, anebo že jmění dlužníkovo nestačí ani na útraty. Konkurs se ukončí po rozdělení konkursní podstaty, anebo na návrh všech věřitelů, nebo když se dlužník vyrovnal.

Obchodní a živnostenské komory.

Obchodní a živnostenské komory jsou ústavy, jež zřízeny jsou, aby zastupovaly zájmy obchodu, živností a hornictví a prostředkovaly mezi kruhy obchodními a živnostenskými a úřady správními. Skuteční členové komory se volí. K volbě do komory oprávněni jsou členové stavu obchodního a živnostenského, kteří požívají občanských práv a provozují v obvodu komory samostatně nebo jako veřejní společníci obchod, živnost nebo hornictví a osoby, jež zastupují akciové podniky, platí-li předepsanou daň. Výši daně stanoví ministerstvo obchodu v dohodě s příslušnou komorou. Každá komora skládá se ze sekce obchodní a živnostenské, případně i hornické.

Do komory volen může býti státní občan čsl. republiky, mužského pohlaví ve stáří do 30 let, má-li od tří let aktivní právo volební a bydlí-li v obvodu komory. Zákonným zástupcem komory jest každoročně volený president, případně vicepresident. Komora skládá se nejvýše ze 48 členů; vedle členů skutečných mohou se voliti i členové dopisující s hlasem poradným. Komory mají působnost poradní a správní; radí se o přáních a návrzích týkajících se obchodu, živnosti a průmyslu, podávají dobré zdání vládě a zákonodárným sborům, obstarávají soupis všech osob, jímž přísluší volební právo do komor, zápis ochranných známek a vzorků, výkaz o protokolovaných firmách, podrobnosti pro obchodní a živnostenskou statistiku, potvrzování celních listin a legitimací. Výlohy svoje kryjí z přirážky k dani výdělkové a z poplatků za zápis známek a vzorů. Naše republika má obchodní komory i v cizině, na př. v Paříži a Spojených Státech severoamerických.

Řád živnostenský.

Živnost dle řádu živnostenského.

Živnost jest každá dovolená, pravidelná, samostatná činnost, vykonávána pro zisk, jež zabývá se buď výrobou, zpracováním nebo předělávaním tržebních věcí (živnosti výrobní), nebo provozováním obchodů (živnosti obchodní), nebo vykonáváním služeb a prací (živnosti služební).

Živnostenské oprávnění jest ryze osobní, dotyčné právo provozovati smí pouze oprávněný (nebo v jeho zastoupení náměstek nebo pachtéř), nemůže je na nikoho přenésti, ani prodati, ani darovati ani zděditi. Živnostníkům jest volno prodati neb odkázati zařízení dílny neb krámu, tím však se nepřenáší živnostenské oprávnění. Živnost po zemřelém může dále provozovati vdova, neb dědicové (děti, vnuci), živnost, ohlásí-li to prostě oznámením kolku prostým.

Živnost provozovati může ten, kdo jest zletilý (dosáhl 24 rok svého věku, nebo byl prohlášen otcem (poručníkem) a příslušným soudem za zletilého) a mravně zachovalý. Na účet osob, jež nemají práva spravovati své jmění (nezletilých, slabomyslných a p.) mohou býti provozovány živnosti s přivolením jich zákonných zástupců a příslušného soudu prostřednictvím způsobilého náměstka. Také ženy mohou samostatně provozovati živnosti, pouze u provdaných vyžaduje se svolení manželova, byť i mlčky udělené.

Živnostenský řád rozděluje živnosti na řemeslné, koncesované a svobodné.

Za řemeslné uvádí zákon takové živnosti, u nichž jedná se o zručnost, jež vyžaduje delšího výcviku delším učením a praktickým zaměstnáním. Řemeslné živnosti jsou v zákoně jmenovitě uvedeny. (§ 1. živn. řádu.)

Živnostenský list vydán jest živnostenským úřadem pouze na základě předloženého průkazu způsobilosti (průkaz o řádnem ukončení učebního poměru a průkaz o tříletém zaměstnání pomocnickém). Průkaz způsobilosti v živnosti řemeslné může býti z části nahražen vysvědčením o úspěšné návštěvě denního živnostenského učeliště.

Z živností řemeslných vyjmuty jsou živnosti obchodní, podniky po továrnicku provozované a průmysl domácký.

Koncesované živnosti jsou takové, při nichž veřejný zájem vyžaduje, aby se svobodně neprovozovaly. Provozování jich jest vázáno na udělení státního povolení koncese. Koncesované živnosti uvedeny jsou v živnostenském zákoně podrobně. (§ 15. živn. řádu.) I pro koncesované živnosti vyžaduje se průkaz způsobilosti.

Svobodné živnosti jsou všechny živnosti, které nejsou v zákoně výslovně prohlášeny ani za koncesované, ani za řemeslné. Také pro některé živnosti obchodní, jež obyčejně náležejí mezi živnosti svobodné, vyžaduje se průkaz způsobilosti. Jsou to zejména obchod se zbožím koloniálním, specerejním a materiálním, pro něž se vyžaduje aspoň dvouletá služební doba a aby celé zaměstnání (učňovské i pomocnické) obsáhlo aspoň dobu 5 let.

Živnost opovídá se okresní politické správě (případně magistrátu) místa, v němž má býti provozovaná.

Svobodná a řemeslná živnost může se v místě volně přeložiti na jiné stanoviště, oznámí-li se přenešení prostě živnostenskému úřadu. Koncesované živnosti musí si k přeložení vyžádati úředního schválení. Přesídlí-li živnost do jiné obce, pokládá se toto přesídlení za založení nové živnosti a jest proto zapotřebí nové opovědi.

Vzorec ku str. 29.

Opověď živnosti řemeslné.

Kolek*)

Okresní politické správě

v Opavě.

Gustav Jadrný,
Komárov čp. 32.

opovídá provozování živnosti krejčovské v Komárově čp. 32.

Podepsaný opovídá provozování řemeslné živnosti krejčovské v Komárově čp. 32 a předkládá předepsaný průkaz
A způsobilosti A) výučným listem ze dne 15. června 1918 vydaným živnostenským společenstvem řemeslných živností v M. Ostravě, jakož i vysvědčeními pracovními**), vydanými Jose-
B C fem Burianem ve Vítkovicích a Karlem Puschem v Opavě o více než tříletém zaměstnání pomocnickém. Připojuje pracovní knížku, jako průkaz o příslušnosti a zletilosti, jakož i potvrzení o zaplacení přípustného (inkorporačního) poplatku v částce 30 Kč a žádá:

Sl. okres. politická správo v Opavě, račiž podepsanému vydati živnostenský list na provozování živnosti krejčovské se stanovištěm v Komárově čp. 32.

V Komárově, 4. dubna 1921.

Gustav Jadrný.

Živnostníci mohou založiti závody vedlejší a sklady vedle závodu hlavního, musí však ohlásiti založení p o b o č n í c h závodu živnostenskému úřadu hlavní provozovárny, jakož i tomu živnostenskému úřadu, v jehož okrese bude stanoviště vedlejšího závodu a označiti místo provozovárny. Živnostník jest oprávněn vyhledávati si objednávky i mimo své stanoviště aneb prostřednictvím svých zástupců (cestujících). U zákazníků soukromých nesmí míti sebou zboží na prodej, ale výhradně vzorky.

Svůj závod musí živnostník opatřiti vnějším označením (návěstní tabulí nebo štítem). Není-li protokolován (zapsán do obchodního rejstříku jako obchodník plnoprávný) musí býti na návěstní tabuli uvedeno jeho plné jméno první (křestní), jakož i příjmení, k čemuž možno připojiti také druh živnosti.

*) Viz vzorec 1 na str. 4.
**) Stačí přiložiti řádně potvrzenou pracovní knížku.

Živnostenské oprávnění zaniká: 1. úmrtím živnostníka; 2. odnětím živnostenského práva ,vyjde-li na jevo, že živnostník neměl zákonných náležitostí k nastoupení živnosti, 3. odnětím práva živnostenského nálezem trestným; 4. vrácením živnostenského listu.

Živnostenské pomocnictvo.

Pomocnými pracovníky v živnostech jsou osoby ustanovené živnostníkem k pravidelnému zaměstnání v jeho závodě. Jsou to pomocníci, tovaryši, tovární dělníci, učedníci a osoby, které vykonávají v živnosti služby pomocné.

Majitel živnosti jest povinen svému pomocnictvu zaplatiti smluvenou mzdu v hotovosti, musí pečovati o zařízení na ochranu života a zdraví dělníků, o zdravé a vzdušné pracovní místnosti, o pojištění dělníků pro případ úrazu a nemoci; povoliti jim odpočinkové přestávky mezi prací, dodržovati určenou zákonem pracovní dobu a poskytovati jim nedělní klid; vedle toho má mu usnadniti další živnostenské vzdělání.

Pomocní pracovníci jsou povinni majiteli živnosti věrností, poslušností a úctou, slušným chováním, dodržováním pracovní doby, přesným vykonáváním svěřených prací, pílí, mlčenlivostí a snášenlivostí.

Učedníkem jest ten, kdož vstoupí u majitele živnosti do zaměstnání, aby se živnosti prakticky naučil. Poměr učební zakládá se smlouvou učební, jež musí býti sepsána do čtyř neděl od počátku učebního poměru.

Učební pán má bedlivě pečovati o živnostenské vzdělání učedníkovo, dohlížeti k mravům a chování nezletilého učně v dílně i mimo ni; jest povinnen dopřáti učňům potřebného času k návštěvě pokračovací školy.

Vzorec ku str. 30.

Smlouva učební.

(Nekolkuje se.)

Karel Syrový, mistr obuvnický v Prostějově z jedné a pan Jan Cvrček, dělník tamtéž, jakožto otec nezletilého Josefa, ze strany druhé smluvili tuto smlouvu:

I. Karel Syrový zavazuje se:

1. čtrnáctiletého syna Jana Cvrčka Josefa přijati za učně od 1. května t. r. na dobu tří let;

2. užívati ho jen ku pracím, jež souvisejí s řemeslem obuvnickým;

3. opatřovati jej po tu dobu bytem a stravou;

4. posílati jej do živnostenské školy pokračovací.

II. Jan Cvrček navzájem se zavazuje:

1. Karlu Syrovému zaplatiti při vstoupení syna Josefa do učení částku 100 Kč a při vyučení rovněž 100 Kč;

2. svého syna šatiti a jinými potřebami opatřovati;

3. všeliké škody, které by učeň po čas učení způsobil, náležitě nahraditi;

4. poplatek do společenstva a živnostenské školy pokračovací zaplatiti.

Smlouva tato byla ve dvou stejnopisech vyhotovena a nejen oběma stranami, ale i předsedou živnostenského společenstva a svědkem vlastnoručně podepsána.

V..... roku....

. N. N.,	Karel Syrový,	Jan Cvrček,	M. M.,
předseda společenstva.	učební pán.	otec.	svědek.

Učedník povinen jest učebnímu pánovi poslušností, věrností, mlčenlivostí, pilností a slušným chováním. Nezletilý učedník podroben jest otcovské kázni učebního pána. Učedníci jsou povinni navštěvovati pravidelně pokračovací školu. Těm učedníkům, kteří vlastní vinou nedosáhnou dostatečného prospěchu z vyučování, nebo kteří jsou disciplinárně vyloučeni ze školního vyučování, může živnostenský úřad na základě oznámení školy prodloužiti učební dobu až o půl roku. Také tehdy, neobstál-li učeň u předepsané zkoušky tovaryšské, může mu býti učební doba až o půl roku prodloužena.

Učební poměr zaniká ukončením učení, smrtí neb neschopností učebního pána neb učedníka plniti smlouvu a zánikem živnosti. I před časem může jedna z obou stran ihned od smlouvy ustoupiti dle předpisů živnostenské řádu (§ 101). Po řádně ukončeném učení vydá představenstvo společenstva učedníkovi na základě učebného vysvědčení majitele živnosti a propouštěcího vysvědčení z pokračovací školy list výučný; složil-li učeň s prospěchem zkoušku tovaryšskou, vydá se mu list tovaryšský.

Pracovní poměr zruší se uplynutím výpovědní lhůty, byla-li řádně dána, zaniknutím živnostenského podniku, aneb zaviněním pomocníka nebo zaměstnavatele (§ 82 i 82 a) živnostenského řádu).

Pracovní spory rozhodovány jsou r o z h o d č í m s o u d e m s p o l e č e n s t v a, podrobí-li se jeho výroku obě strany písemně. Jinak náleží spory toho druhu před ž i v n o s t e n s k ý s o u d. Tento skládá se z předsedy a jeho náměstka, kteří jsou soudcové z povolání a z určitého počtu přísedících (aspoň 10) a náhradníků, volených z poloviny ze zaměstnavatelů, z poloviny z dělníků. Jednání koná se před senátem, který je složen polovinou ze zvolených zaměstnavatelů a polovinou z dělníků. Živnostenský soud rozhoduje ve sporech do 100 K s konečnou platností; při sporech o vyšší částky může býti do 14 dnů podáno odvolání k soudu krajskému. Podání k živnostenským soudům a odvolání z jeho rozhodnutí jsou kolku prostá. Není-li v místě soud živnostenský, přísluší o takových sporech rozhodování soudu okresnímu.

Dohled nad prováděním zákonů o ochraně dělnictva přikázán jest v určitých obvodech ž i v n o s t e n s k ý m i n s p e k t o r ů m. Těmto přísluší zejména dohlížeti na opatření, jež zaměstnavatelé zříditi mají

na ochranu života a zdraví dělníků, kontrola jsou-li prováděny zákonné předpisy o době pracovní, přestávkách v práci, seznamech dělníků, řádů pracovních, výplaty mzdy, dozírání na výcvik mladistvých pomocníků a učňů, spolupůsobení při vyšetřování úrazů, sprostředkování ve sporech námezdních a p. Živnostenský inspektor je oprávněn prohlížeti a navštíviti všechny pracovní místnosti a dělnické byty každého živnostenského podniku.

Živnostenská společenstva.

Živnostenská společenstva jsou povinné organisace (závazné, obligatorní); členem jich musí býti každý, kdo provozuje živnost, kromě továrníků. Pomocní pracovníci jsou příslušníky společenstva v pomocnické hromadě. Stanovy společenstev schvaluje zemský politický úřad. Účelem společenstev jest pěstovati pospolitého ducha, udržovati a zvelebovati čest stavu, jakož i podporovati hospodářské, lidumilné a vzdělávací snahy svých členů a příslušníků. Společenstva jsou informačním orgánem živnostenských úřadů. Členové společenstva mají právo súčastniti se valných hromad, hlasovati, voliti a voleny býti a to bez rozdílu pohlaví. Pomocným pracovníkům náleží toto právo v pomocnické bromadě. Členové a příslušníci jsou povinni přispívati k dosažení účelů společenstva, podrobeni jsou kontrole jeho a členové jeho mají odváděti příspěvky předepsané valnou hromadou. Členové jsou povinni oznamovati společenstvu nastoupení a vzdání se živnosti, změnu stanoviště, přijetí i propuštění pomocných pracovníků, pronajmutí živnosti a p. Společenstva jsou řízena: a) hromadou společenstevní, b) představenstvem, jež se skládá z výboru za řízení starostova, c) starostou společenstva, d) důvěrníky, jež zřízeny jsou ve větších společenstvech, e) odbornými sekcemi. Vedle toho zřízena jest k zastupování zájmů pomocných pracovníků pomocnická hromada a k urovnávání sporů rozhodčí výbor.

Dozor nad společenstvy vykonává okresní politická správa, v jehož okrese má společenstvo sídlo. Živnostenské společenstvo může zříditi zvláštní společenstevní komisaře, kteří mají bdíti, aby ve společnostech zachován byl zákonný pořádek. Za komisaře ustanovují se inteligentní osoby, stojící mimo společenstvo. Společenstevní instruktory jmenuje ministr obchodu. Jejich úkolem jest, aby byli společenstvům rádci a je podporovali; zejména v hospodářském oboru.

Společenstva mohou se sdružovati ve svazy. Účelem těchto jest sledovati a zastupovati společné zájmy společenstev. Živnostenský řád rozděluje svazy na teritoriální (územní), v nichž se sdružují společenstva určitých území (okresů, obvodů obchodních komor, zemí) a svazy odborové, jejichž obvod není omezen. Jsou to organisace dobrovolné.

Sociální pojišťování dělnictva.

Sociální pojišťování dělnictva má za účel opatřiti dělníkům pro případ trvalé neb dočasné neschopnosti ku práci potřebnou výživu. Počítá se k němu zejména nemocenské a úrazové pojišťování dělnictva. Nemocenské pojišťování dělnictva provádí se nemocenskými pokladnami, jež třídí se a) na okresní nemocenské pokladny, b) zá-

vodní, c) stavební, d) společenstevní, e) hornické pokladny bratrské, f) spolkové. Stanovy každé nemocenské pokladny musí býti úředně schváleny. Majitelé živnosti jsou povinni své pomocné dělníky nejdéle třetího dne po započetí práce do nemocenské pokladny ohlásiti, aneb nejdéle třetího dne po vystoupení je ohlásiti. Výlohy nemocen. pokladen uhražují příspěvky majitelů živností a dělníků. Za učně platí příspěvek učební pán. Pojištěncům přísluší bezplatná pomoc lékařská, příslušné léky a nemocenská podpora, jež se vyplácí nejdéle 20 týdnů. Zemře-li pojištěnec, obdrží pozůstalí příspěvek na pohřební náklady.

Úrazové pojišťování dělnictva přísluší státem zřízeným úrazovým pojišťovnám. Úrazovému pojištění podléhají: a) veškeré továrny, doly a hutě, b) živnosti stavební, c) závody, jež používají kotlů a motorů Ministerstvo vnitra stanoví na podkladě úrazové statistiky za minulých pět let nebezpečenské třídy a nebezpečenská procenta (tříd je 14). Každá třída rozděluje se v několik oddělení dle procentních nebezpečenských sazeb. Toto roztřídění jest podkladem pro vypočítávání příspěvků. Tarif úrazové pojišťovny ustanovuje, které sazby příspěvkové odpovídají určité nebezpečenské třídě a určitému nebezpečenskému procentu. Každý nový podnik, podléhající úrazovému pojištění musí přihlásiti nejdéle do 14 dnů na předepsaném formuláři počátek výroby, načež zařadí se představenstvem úrazovny do příslušné nebezpečenské třídy a do přiměřené sazby procentové. Podnikatel jest o tom vyrozuměn a může proti zařadění a přikázané sazbě podati námitky k zemské politické správě a v další instanci k ministerstvu vnitra. Na úhradu výloh platí úrazové příspěvky podnikatel i dělník. Pojištěnec má v případu úplné neschopnosti ku práci nárok na rentu, při částečné ztrátě způsobilosti k výdělku přiměřený díl renty, v obou případech počínaje pátým týdnem po úrazu (po dobu prvých 4 neděl pečuje o zraněného nemocenská pokladna). Při úmrtí, jež způsobeno úrazem, přísluší pozůstalým pohřebné a renta. Úraz musí podnikatel ohlásiti do 5 dnů okresní politické správě a sice ve dvou podáních na úředních formulářích. Proti výměru úrazovny o nároku na odškodné může se podati do roka žaloba na rozhodčí soud úrazové pojišťovny.

Písemnosti.

Obchodníci a řemeslníci uzavírají valnou část svých obchodů písemně. Styk písemný za tím účelem ustálil se a povstalo tím nové odvětví jednacích písemností, t. zv. obchodní korespondence, jež má svůj úplně zvláštní sloh. Nezbytnou podmínkou dobrého obchodního slohu jest správnost věcná a jazyková, správnost myšlénkového postupu a opravdovost.

V jednacích písemnostech obchodních a řemeslných užívá se nejčastěji papíru formátu čtvrtkového (kvartového), méně osmerkového (oktávového); bývá obyčejně opatřen firmou a sídlem této.

Každý obchodní dopis obsahuje:

1. datum, 2. komu je psán, 3. vlastní zprávu, 4.. závěr a podpis.

Datum píše se v pravo nahoře asi na druhou řádku a obsahuje místo, den, měsíc a rok. Níže píše se adresa, komu dopis jest určen ve středu listovního papíru a ještě o něco níže v pravo na zvláštním řádku bydliště odresátovo.

Na to následuje asi o 2 řádky níže vlastní obsah dopisu. Uspořádání této části dopisu má se upraviti tak, aby každá nová myšlénka počínala v novém odstavci listu. Na levé straně ponechává se volné místo asi 3 cm od kraje a řádky píší se bezprostředně na tomto okraji pod sebe; na straně pravé se řádky dopisují až na půl cm. Nové odstavce počínají vždy poněkud dále v pravo. Důležité okolnosti a splatnosti se podtrhují, částky peněžité a podrobnosti směnek píší se buď uprostřed na samostatný řádek, aneb se jimi počíná řádek nový. Píše-li se dopis na druhé, třetí a další straně, ponechává se nahoře a dole vzdálenost až tří prstů volná.

Obálka obchodních dopisů opatří se adresou toho, jemuž je určen. Adresa píše se tak, že v levo nahoře napíše se „pan", ve středu plné jméno adresáta a firmy, případně i stav, v pravo níže místo určení, do větších míst i ulici a číslo a země.

Dopisy odeslané musí každý plnoprávný obchodník snímati (kopírovati) a snímky (otisky, kopie) musí uschovávati po 10 let. Toto ustanovení, platné pouze pro právoplatné obchodníky, doporučuje se k zachovávání i obchodníkům méně oprávněným a řemeslníkům, neboť snímky takové jsou vždy dokladem, jak byl obchod uzavřen. Dopisy otiskují se do knihy snímků čili knihy kopírní, která má stránky číslované a jest opatřena rejstříkem ,v němž v abecedním pořádku zapsány jsou firmy, jímž psáno bylo a u těchto zapíše se vždy stránka, na níž dopis jest otisknut.

Došlé dopisy musí se podobně jako otisky dopisů odeslaných uschovávati po 10 let, počítaje ode dne doručení; uschovávání došlých dopisů má veliký význam pro případ sporu. Došle dopisy ukládají se do seřaďovačů různých soustav, na př. Pultarovy Jednodomé registratury, Shanon-Registratory, Helios, Zeis a p. Nejjednodušší a nejstarší způsob ukládání dopisů záleží v tom, že se dopis přeloží na polovici po délce textem dovnitř, načež na vnější straně pod horním okrajem opatří se nadpisem roku, jméno firmy, která dopis odeslala, jak byl dopis datován, kdy došel a kdy byl vyřízen.

Dopisy o zboží.

Žádáme o zaslání ceníku.

Hradec Králové, 8. dubna 1921.

Pan Jan Pavlíček

Praha.

Žádám zdvořile o zaslání nejnovějšího Vašeho ceníku a o udání nejlevnějších cen

S veškerou úctou
Fr. Tonec.

Žádáme o předložení nabídky a poslání nároků.

Opava, 10. října 1920.

Pan Václav Dresler

Brno.

Prosíme, abyste nám zaslal vzory modních látek a stanovil nejnižší ceny.

S veškerou úctou
Pokorný a syn.

Jiné znění:

Prosíme o zaslání vzorníku ústřižků modních látek a udání nejnižších cen.

Račte nám zaslati nejnovější vzory modních látek a udejte nejmírnější ceny.

Dovoluji si Vás požádati, abyste mně poslal vzorník modních látek a prosím o udání nejlevnějších cen.

Prosím, abyste mně udal, za kterou nejnižší cenu byste mi dodal ..... (udá se zboží).

Dovoluji si otázati se Vás, za jakou nejlevnější cenu byste mi dodal.....

Prosím, abyste mi obratem pošty sdělil, jak nejlevněji účtujete .....

Nabídka zboží.

Posíláme ceník.

Praha, 13. května 1921.

Pan Prokop Říha

Tábor.

Obdržev Váš ctěný dopis ze dne 8. května t. r., posílám v příloze nejnovější ceník zboží koloniálního, jejž doporučuji vzácné pozornosti.

Očekávám Vaších laskavých příkazů a trvám

s veškerou úctou
Bohuslav Rosenkranc.

Ceník.

Nabízíme čaj.

V Opavě, 15. června 1921.

Pan Jan Pospíšil

Přerov.

Dovoluji si Vám oznámiti, že mne došla zásilka pravého čínského čaje, jejž Vám nabízíme v balíčkách a sice:

Bal. bílé 20 g č. v. Kč .....
Bal. bílé 50 g č. v. Kč .....
Bal. bílé 100 g č. v. Kč .....

Bal. stříbr. 30 g č. v. Kč
Bal. stříbr. 50 g č. v. Kč .....
Bal. stříbr. 100 g č. v. Kč .....

Ceny za hotové beze srážky z Opavy a bez závaznosti, jen pokud zásoba stačí.

S veškerou úctou
J. Fromm.

Jiné znění:

Na podnět svého cestujícího, pana N. N., dovoluji si Vám nabídnouti nezávazně.....

Zakoupil jsem výhodně značné množství .....*) a mohu Vám proto nabídnouti .....

K zimnímu období dovoluji si Vám poslati vzorník novinek.....

Kladu si za čest oznámiti na dotaz ze dne....., že bych Vám účtoval.....

Vyhovujíce přání Vašemu ze dne....., posíláme vzorky ..... a nabízíme dle nich:.....

Žádost o slevu.

V Třebíči, 4. března 1921.

Pánové Prokop Skorkovský a syn
Humpolec.

Obdržel jsem Váš vzorník s udáním cen a sděluji Vám, že bych rád objednal látky

č. 35, temně modré a
č. 94, světle šedé,

kdyby Vám bylo možno snížiti cenu na
Kč 48.20 za m.

Očekávám Vaše rozhodnutí a trvám

s veškerou úctou
Filip Weigner.

Objednávka zboží.

V Berouně, 9. července 1921.

Pan Bohuslav Rosenkranc
Praha.

Die nabídky ze dne 3. července t. r. objednáváme

1 žok singaporského pepře,
1 žok pinangského hřebíčku,

a žádáme Vás, abyste účtoval toto zboží co nejlevněji. Fakturní obnos račte nám zatím připsati na vrub.

Doufáme, že náš příkaz vyřídíte co nejpečlivěji a podpisujeme

s veškerou úctou
Skramlík a syn.

*) Jméno zboží.

Vyškov, 9. května 1921.

Pan Konrád Vichr

Brno.

Prosím, abyste mi poslal ihned nákladním vlakem

3 svazky čtvercového plechu černého č. 18
2 svazky čtvercového plechu černého č. 20

a účtoval toto zboží co nejlevněji.

Doufám, že objednávku vyřídíte pečlivě a trvám

v plné úctě
Petr Švestka.

Potvrzení objednávek.

Praha, 12. července 1921.

Pánové Skramlík a syn

Beroun.

Děkuji za objednávku ze dne 9. července t. r., na

1 žok pinangského hřebíčku,
1 žok singaporského pepře,

kterou jsem zaznamenal a posloužím Vám fakturou co nejdříve. Zakázku vyřídím co nejpečlivěji a trvám

s veškerou úctou
Bohuslav Rosenkranc.

Jiné znění:

Dovoluji si oznámiti, že jsem objednávku přesně dle Vašich údajů zaznamenal ..... a vynasnažím se, abych zboží vypravil co nejdříve.

Průvodní dopis k účtu.

V Humpolci, 15. května 1921.

Páni Havlíček a spol.

Pardubice.

Dovolujeme si oznámiti, že jsme vyřídili dnes Vaši zakázku ze dne 4. t. m. a poslali jsme Vám

4 kusy pánské látky.

Připojujeme fakturu a prosíme, abyste nám připsal její obnos

Kč 894.28

ve prospěch

Těšíme se, že nás poctíte i příště zakázkou a trváme

s veškerou úctou

Prokop Skorkovský a syn.

Faktura.

Potvrzení o přijetí zboží.

V Opavě, 23. dubna 1921.

Pan Josef Malý

Praha.

Potvrzuji příjem zboží, fakturovaného dne 16. dubna t. r. a připsal jsem Vám částku fakturovanou

Kč 235.40 k 16. srpnu t. r.

k dobru.

S veškerou úctou

Jan Vlček.

Odvolání zakázky.

V Brně, 12. února 1921.

Pan Jan Vondráček

Terst.

Listem ze dne 10 t. m. objednal jsem u Vás

30 q kávy Rio.

Jelikož zatím došla mne zpráva o pohybu cen tohoto zboží, rozhodl jsem se odvolati objednávku a telegrafoval jsem Vám dnes:

„Odvolávám objednávku kávy ze dne 10. února."

V dokonalé úctě

Hubert Lamplota.

Pobídka k dodání.

V Blansku, 4. dubna 1921.

Páni Řehoř a spol.

Brno.

Dle objednávky ze dne 5. ledna t. r. máte mi dodati nejdéle do konce tohoto měsíce 4 kusy dámských světlých látek. Jelikož jich velmi potřebuji, prosím, abyste je poslali v době nejbližší.

S veškerou úctou

Fr. Randula.

Výtka.

V Blansku, 5. května 1921.

Páni Řehoř a spol.

Brno.

Převzal jsem látky, účtované dne 24. dubna t. r. a shledal jsem v nich tyto předem neuvedené vady:

v kuse č. 712 . . . . 5 kusů Kč 25.—

v kuse č. 1317 . . . . 8 kusy Kč 15.—

a prosím, abyste mně za ně připsali . . . Kč 40.—

ve prospěch.

S veškerou úctou

Fr. Randula.

Vyhovění reklamaci.

V Brně, 7. května 1921.

Pan Fr. Randula

Blansko.

Odpovídajíce na Váš list ze dne 5. května t. r. oznamujeme, že jsme Vám připsali ve prospěch

Kč 40.— za náhradu dne 5. května t. r., požadovanou a poroučíme se Vám

s veškerou úctou

Řehoř a spol.

Nepřijetí zboží.

Kolín, 15. března 1921

Pan Josef Patočka

Humpolec.

Dnes dodáno nám 6 kusů sukna, jež fakturovány dne 7. března t. r. Po převzetí seznal jsem, že zaslány nám kusy, označené číslem 58, místo kusů č. 194, jež jsme objednali a jež nám také účtujete. Zaslané zboží nemohu potřebovati.

Žádám, abyste mně poslali 6 kusů sukna č. 194, zbožím č. 58 naložte dle libosti.

S veškerou úctou

Jan Pavelek.

Dopisy upomínací.

V Jilemnici, dne 14. května 1921.

Pan Václav Řezníček

Německý Brod.

Dovoluji si Vás zdvořile upozorniti, že dne 20. dubna t. r. byla splatna moje faktura

Kč 618.84 a prosím proto o vyrovnání.

Žádám o zachování další přízně a obnovení ctěných příkazů a trvám

s veškerou úctou

Rudolf Pokorný.

V Jilemnici, 12. června 1921.

Pan Václav Řezníček

Německý Brod.

Dovoluji si Vás upozorniti, že můj list ze dne 14. května t. r. zůstal dosud nevyřízen. Žádám Vás proto znovu, abyste vyrovnal mou fakturu

Kč 618.84, splatnou již 20. dubna t. r.

Doufám, že vyhovíte tentokráte mé zdvořilé žádosti a trvám

s veškerou úctou

Rudolf Pokorný.

V Jilemnici, 16. července 1921.

Pan Václav Řezníček

Německý Brod.

S politováním shledávám, že všechny moje zdvořilé žádosti o zaplacení dlužné pohledávky

Kč 618.84 zůstaly Vámi nepovšímnuty. Žádám proto důtklivě, abyste uvedenou částku nejdéle do 8 dnů vyrovnal, jinak bych byl nucen soudně pohledávku vymáhati.

S veškerou úctou

Rudolf Pokorný.

Plná moc procesní.

Kolek

Zmocňuji tímto pana Josefa Pilného, úředníka v Praze, čp. 24/II., aby mne ve všech mých sporech, jako žalobce, tak i žalovaného ve smyslu § 30 soudního řádu zastupoval, za mne přijímal peníze a co hodnotu peněz má a z nich jménem mým platně kvitoval; aby mne v konkursním řízení na jmění odpůrce a při exekučním dobývání zažalovaných pohledávek a útrat zastupoval.

Na důkaz toho můj vlastnoruční podpis.

V Berouně, 4. dubna 1921.

Robert Hušek,
obchodník, Beroun 48.

Vzor upomínací žádosti.

Kolek

Okresnímu soudu

v Hořovicích.

Žadatel: František Lhota, obchodník v Příbrami čp. 17.
Odpůrce: Jan Sýkora, rolník v Hořovicích čp. 105.

Upomínací žádost pro 113.40 K
s přísl.
Jednou.
S ..... Kč kolkem k plateb. rozkazu.

Návrh.

Ve smyslu zákona ze dne 27. dubna 1873 č. 67 a článku XXVIII. uvoz. zákona k obč. řízení soud. navrhuji:

Okresní soude račiž p. odpůrci platebním rozkazem nařídit, aby mi za dodané zboží ve 14 dnech pod exekucí částku 113.40 K s 5% úroky ode dne podání této žaloby až do zaplacení a náklady za tuto žádost a sice:

za tiskopis a obálku této žádosti Kč 0.24,
za kolek této žádosti . . . . Kč 2.—,
za kolek k platebnímu rozkazu . . Kč 2.—,

za porto od tohoto podání . . . Kč 2.05,
za porto od platebního rozkazu . Kč 0.60
Kč 6.99

zaplatil.

V Příbrami, 14. dubna 1921.

F. Lhota.

Vzor upomínací žaloby.

Kolek

Okresnímu soudu
v Hořovicích.

Žalobce: František Lhota, obchodník v Příbrami čp. 17.
Žalovaný: Jan Sýkora, rolník v Hořovicích čp. 195.

Upomínací žaloba pro 113.40 K
s přísl.
Dvojmo.
S 2 K kolkem k plateb. rozkazu.

Žaloba.

Žalovaný dluhuje mi za objednané a dne 14. února 1921 řádně jemu dodané zboží částku K 113.40 a zavázal se přijmutím účtu, že mi pohledávku tuto zaplatí.

Důkaz o tom provedu výtahem z mých obchodních knih a navrhnu mimo to důkaz pravdy výslechem sporných stran.

Jelikož v dobrotě zaplacení docíliti nemohu, činím ve smyslu § 19. zák. ze dne 27. dubna 1873, č. 67 a článku XXVIII. uvoz. zákona k obč. řízení soud.

návrh:

Okresní soude, račiž žalovanému platebním rozkazem především uložiti, aby mi za dodané zboží částku 113.40 K s 5% úroky ode dne podání této žaloby aneb splatnosti účtu t. j. ode dne 14. dubna 1921 až do placení jdoucími a náklady níže uvedené ve 14 dnech pod následky exekuce zaplatil.

Podá-li žalovaný námitky, budiž o této žalobě položen rok a po provedeném řízení žalovaný odsouzen, aby mi ve 14 dnech pod následky exekuce zaplatil shora uvedenou pohledávku s úrokem z prodlení a náklady této pře.

Na útratách budiž mi přiřknuto:

za tiskopisy a obálku k této žalobě Kč 0.24
za 2 kolky po 2 Kč . . . . . Kč 4.—
za kolek k platebnímu rozkazu . Kč 2.—
za poštovné od této žaloby . . . Kč 0.60
za poštovné od platebního rozkazu Kč 0.40

V Příbrami, 14. dubna 1921.

Fr. Lhota

Vzor obyčejné žaloby.

Kolek

Okresnímu soudu

v Hořovicích.

Žalobce: František Lhota, obchodník v Příbrami čp. 17.
Žalovaný: Jan Sýkora, rolník v Hořovicích čp. 105.

Žaloba

na zaplacení 113 Kč 40 h s přísl.
Dvojmo bez příloh.

Žalovaný dluhuje mi za odebrané zboží částku 113.40 Kč.
Důkaz: Navrhuji výslech sporných stran.
Jelikož od žalovaného v dobrotě zaplacení dlužné částky dosíci nemohu, jsem nucen jej žalovati a

navrhuji:

Okresní soude račiž o této žalobě ustanoviti rok a po skončení ústního jednání vynésti rozsudek, že žalovaný jest povinnen částku Kč 113.40 s 5% úroky ode dne podání žaloby až do zaplacení jdoucími a soudními útratami do 14 dnů pod následky exekuce mně zaplatiti.
V Příbrami, dne 14. dubna 1921.

Fr. Lhota.

Vzor exekuční žádosti.

Kolek

K čís. jed. $\frac{\text{Cb I 112}}{2}$ 21

Okresnímu soudu

v Hořovicích.

Vymáhající věřitel: František Lhota, obchodník v Příbrami čp. 17.
Dlužník: Jan Sýkora, rolník v Hořovicích čp. 105.

Návrh na povolení exekuce zabavením a prodejem věcí movitých pro 113.40 Kč.

Ve dvou vyhotoveních.

S kolkem po 1 Kč k vzájemnému protokolu.

Na základě rozsudku (— smíru — platebního rozkazu) ze dne 3 května 1921 č. j. $\frac{\text{Cb I. 114}}{2}$ 21

navrhuji:

Okresní soude, račiž mně proti dlužníkovi k vydobytí vykonatelného pohledávání v částce Kč 113.40 s 5% úroky ode dne 14. dubna 1921 a soudními útratami v částce 18 Kč povoliti exekuci zabavením, uschováním a prodejem hmotných věcí movitých, náležejících dlužníkovi a věcí, jež dlužník u sebe nosí a — výkon

$\frac{bez}{na}$ přihlášení nařídíti (o výkonu $\frac{bez}{na}$ přihlášení dožádati okresní soud.....)

Zároveň žádám o přiřknutí těchto útrat:

za kolky 3 po 2 Kč . . . . . 6.— Kč
za poštovné od povolujícího usnesení . . 0.40 Kč
za 2 tiskopisy a obálku k tomuto podání . 0.34 Kč
za poštovné od této žádosti . . . . . 0.60 Kč

Bude-li exekuční výkon bezvýsledným, navrhuji zavedení manifestačního řízení ve smyslu § 47 ex. ř.

V Příbrami 19. května 1921.

Fr. Lhota.

Dopisy o zasílání peněz.

Kolín, 12. února 1921.

Pan Václav Řehula

Turnov.

Poslal jste nám dnes 11. února t. r.

Kč. 136.80 poštovní poukázkou

a tím jest účet náš ze dne 4. února t. r. vyrovnán.

Těšíme se na další Vaše zakázky a podepisujeme

s veškerou úctou

Kolínská továrna na kávové náhražky v Kolíně.

Pavelek.

Návěstí o zaslání peněz.

V Přerově, 5. dubna 1921.

Pan Hubert Lamplota

Brno.

Poslal jsem Vám dnes složním listem poštovní spořitelny

Kč 712.20,

jimiž uhraďte můj účet u Vás.

Žádám, abyste mi příjem potvrdil a trvám

s veškerou úctou

Karel Bořita.

Splátka na účet.

V Orlové, 18. dubna 1921.

Pan Otakar Fromm

Opava.

Současně posílám na účet Vaší faktury ze dne 12. dubna t. r.

Kč 314.— hotově

jichž příjem mi laskavě potvrďte.

Zbytek doplatím v nejbližších dnech.

S veškerou úctou

Jan Černý.

Dopisy o směnkách.

Návěstí o tratě.

V Praze, 24. března 1921.

Pan František Tichý

Mělník.

Oznamuji, že jsem dnes na Vás vydal k vyrovnání faktury ze dne 2. března t. r.

Kč 405.20 k 1. červenci na ř. vlastní.

Prosím, abyste tuto tratu přijal a zaplatil. Očekávám dalších Vašich zakázek a trvám

V dokonalé úctě
Prokop Široký.

Odpověď.

Mělník, 26. března 1921.

Pan Prokop Široký

Praha.

Dopisem ze dne 24. března t. r. oznámil jste mi, že jste na mě vydal

Kč 405.20 k 1. červenci.

Tuto tratu příjmu a zaplatím na vyrovnání Vaší faktury ze dne 2. března t. r.

S veškerou úctou
Fr. Tichý.

Posíláme rimesu.

V Krnově, 22. března 1921.

Česká průmyslová banka, filiálka

Opava.

Připojuji

Kč 675.92 k 30. květnu na K. Puše ve Svinově

a prosím, abyste mi je zapsali ve prospěch a příjem mně potvrdili.

S veškerou úctou
A. Čeleda.

Rimesa.
Doporuč.

Potvrzení příjmu rimesy.

V Opavě, dne 23. března 1921.

Pan A. Čeleda

Krnov.

Dopisem ze dne 22. března t. r. poslal jste nám

Kč 675.92 k 30. květnu,

jež jsme zapsali hodnotou splatnosti ve prospěch Vašeho účtu.

S veškerou úctou
Česká průmyslová banka, fil. v Opavě.
Bakalář. Černý.

Směnka k eskomptu.

V Mor. Ostravě, 2. dubna 1921.

Moravská agrární a průmyslová banka, filiálka

Opava.

Připojuji

K 2384.— k 2. červnu na Josefa Pokorného v Jaktaři a prosím, abyste ji co nejlevněji eskomptovali a výtěžek mi poslali poštovním úřadem šekovým.

S veškerou úctou

Karel Čihák.

Směnka,
doporuč.,
slož.

Banka eskomptovala směnku.

Kolek 50 h

V Opavě, 5. dubna 1921.

Pan Karel Čihák

Mor. Ostrava.

Současně eskomptovali jsme
Kč 2384.— k 2. červnu. Odpočítavše
Kč 25.66 za 58/5% diskont, $^1/_4$ % provisi a kolek, poukázali jsme Vám dnes
Kč 2358.34 šekovým úřadem poštovním.
Doporučujeme se k dalším službám a trváme

s veškerou úctou

Moravská agrární a průmyslová banka, filiálka v Opavě.

Vašák. Vícha.

Tážeme se na podmínky eskomptní.

V Olomouci, 13. dubna 1921.

Centrální záložna

Opava.

Hodláme změniti svoje bankovní spojení a tážeme se Vás proto, zda-li byste byli ochotni eskomptovati naše obchodní směnky a za jakých podmínek.

Současně žádáme o sdělení, za jakých podmínek byste nám otevřeli běžný účet.

S veškerou úctou

Řehoř a spol.

Zasíláme tratu za účelem obstarání podpisu.

Opava, 3. května 1921.

Živnostenské bance, filiálce

Mor. Ostrava.

Žádám Vás zdvořile, abyste dali akceptovati připojenou směnku Kč 2312.24 k 3. červnu t. r. na Pavla Velkého ve Vítkovicích a mně ji pak vrátili. Kdyby směnečník neakceptoval, netřeba protestu.

Za Vaší laskavost předem děkuji a trvám

v plné úctě
Karel Cizí.

Směnka,
doporuč.

Posíláme směnku k inkasu.

V Českém Brodě, 4. května 1921.

Občanská záložna

Vyškov.

Dovoluji si Vás požádati, abyste inkasovali připojenou směnku Kč 424.30 k 7. květnu na Ed. Blatného ve V. m.
a abyste nám poslali její obnos po odečtení své provise složním listem poštovní spořitelny, který přikládáme.

S veškerou úctou
Jan Balatka.

Směnka, sl. 1.,
doporuč.

Dlužní úpis.

20 K*

na 1600 Kč, slovy korun čs. tisíc šest set, jež mi dnes na hotovosti půjčil pan Vilém Povolný, obchodník v Brně. Zavazuji se, že zaplatím částku tuto panu Vilémovi Povolnému neb jeho dědicům dne 1. prosince 1922. Do splacení uhražovati budu z tohoto dluhu 6% úrok předem a to vždy 1. července a 1. ledna.

V Brně, 28. června 1921.

Richard Zeman.

Kvitance.

5 K*

na Kč 500.— slovy pět set korun čs., které jsem dnes obdržel na hotovosti od pana Karla Pošepného, rolníka v Přerově, jakožto splátku na svou pohledávku dlužním úpisem ze dne 15. ledna 1921 zaručenou.

V Prostějově, 3. dubna 1921.

Josef Vavrečka.

Kupecké počty.

Počet úsudkový.

1.) 1 m látky stojí 210.— Kč; kolik stojí 55 m?

$$55 \times 210$$
$$110$$
$$11.550 \text{ Kč}$$

* Kolek dle II. stupnice.

2.) 50 kg zboží stojí 125 K; kolik stojí 1 kg?

125 : 50 = 2·50 Kč
250

3.) 12.5 kg zboží stojí 100 K; kolik stojí 68.5 kg?

100 : 12·5 = 8 Kč; 68·5 × 8
00 54·80 Kč.

4.) 1 m zboží prvého druhu stojí 64 Kč, druhého 52 Kč, třetího 46 Kč; vypočítejte průměrnou cenu 1 m?

64 + 52 + 46 = 162
162 : 3 = 54 Kč

5.) Prodány byly 4 kusy látky po 30 m po 25 Kč za 1 m a 10 kusů látky po 20 m po 40 Kč za 1 m; vypočítejte, zač prodán průměrně 1 m.

4 kusy látky po 30 m po 25 Kč jest 120 m po 25 Kč = 3000·—
10 kusů látky po 20 m po 40 Kč jest 200 m po 40 Kč = 8000·—
320 m Kč 11.000·—

11.000 : 320 = 34·34.

Počet procentový a promillový.

V obchodě a řemeslech udává se poměr dvou veličin často setinami neb tisícinami. Setiny, jimiž vyjadřujeme poměr dvou veličin nazývají se procenta (%); jedno procento udává jednu ze sta. Tisíciny, jimiž vyjadřujeme poměr dvou veličin, nazývají se promille (‰); promille udává jednu z tisíce.

V procentech neb promille vyjadřují se v živnostech zejména:

Hrubá váha, brutto (btto), t. j. váha zboží i s obalem;

tara (ta), t. j. váha obalu;

čistá váha, netto (ntto), t. j. váha zboží bez obalu;

úrok, t. j. odměna za používání cizích peněz;

diskont čili eskompt, t. j. úroková srážka ze směnek k splatnosti nedospělých;

provise (komise), t. j. odměna komisionáři za provedení nákupu neb prodeje;

dohodné (sensarie, kurtáž), t. j. odměna sprostředkovateli (dohodci) na burse;

rabatt (výhodné), t. j. srážka k usnadnění soutěže;

skonto, t. j. srážka při hotovém placení;

bonifikace, t. j. srážka z ceny jako náhrada za zboží neodpovídající vzorku, poškozené a p.;

dividenda, t. j. podíl na zisku ve společnostech akciových;

tantiema, t. j. podíl členů správy společnosti, zřízenců a agentů na čistém zisku;

delkredere (provise úvěrová), t. j. odměna, ručí-li komisionář neb agent za správné zaplacení zboží na úvěr;

pojišťovací premie, t. j. poplatek, který platí pojištěnec pojistiteli za pojištění.

V počtu procentovém (promillovém) vyskytují se tři veličiny: 1. základ, z něhož počítáme, 2. procento (promille), t. j. výnos ze 100 (z 1000), 3. výnos, kolik udané procento (promille) z určitého základu vynáší.

Základ v počtu procentovém (promillovém) může odpovídati 100% (1000‰) a jest to pak základ čistý; výpočty procentové z takovéhoto čistého základu zovou se počtem procentovým ze sta. Je-li základ vyšší než 100% (1000‰) zovou se výpočty z něho počtem procentovým na sto, je-li nižší než 100% (1000‰) zovou se počtem procentovým ve stu.

Počet procentový (promilový) ze sta.

Počítání výnosu.

6.) Kolek jest 12% z Kč 845?

$100\,\%$ jest . . 845 K

$1\,\%$ jest setina $\frac{845}{100}$

$12\,\%$ jest $\frac{845 \times 12}{100} = 101{\cdot}40$ K

$$v\,\% = \frac{z \times \%}{100}$$

7.) Kolik jest $2\frac{1}{2}\,‰$ z Kč 4728?

$1000\,‰$ . . 4728 Kč

$1\,‰$. $\frac{4728}{1000}$ Kč 5

$2\frac{1}{2}\,‰$ . . $\frac{4728 \times [2\frac{1}{2}]}{[1000]\ 2000} =$

$= 11{\cdot}82$ Kč

$$v\,‰ = \frac{z \times ‰}{1000}$$

Počítání procenta (promille).

8.) Kolik % jest 33·80 Kč z Kč 845?

845 K vynáší 33·80 K

1 K „ $\frac{33{\cdot}80}{845}$

100 K „ $\frac{33{\cdot}80 \times 100}{845} = 4\,\%$

$$\% = \frac{v\,\% \times 100}{2}$$

9.) Kolik $^0/_{00}$ jest 6.25 Kč z Kč 2500?

2500 Kč vynáší 6.25 Kč

1 Kč „ $\frac{6.25}{2500}$

1000 Kč „ $\frac{6.25 \times 1000}{2500} = 2\frac{1}{2}\,^0/_{00}$

$$^0/_{00} = \frac{v\ ^0/_{00} \times 1000}{z}$$

Počítání základů:

10.) Základ při 4% vynáší 33.80 Kč; jaký jest základ?

$4\,^0/_0$ . . . . 33.80 Kč

$1\,^0/_0$ . . $\frac{33.80}{4}$

$100\,^0/_0$ . . $\frac{33.80 \times 100}{4} = 845$ Kč $z = \frac{v\ ^0/_0 \times 100}{^0/_0}$

11.) Základ při $2\,^0/_{00}$ vynáší 5.50 Kč; jaký jest základ?

$2\,^0/_{00}$ . . 5·50 Kč

$1\,^0/_{00}$ . . $\frac{5·50}{2}$

$1000\,^0/_{00}$. $\frac{5·50 \times 1000}{2} = 2750$ Kč

$$z = \frac{v\ ^0/_{00} \times 1000}{^0/_{00}}$$

Počet procentový (promillový) na sto:

12.) Zboží prodáno s 10% ziskem za 533.50 Kč; jaký je zisk?

$100\,^0/_0 + 10\,^0/_0 = 110\,^0/_0$ jest 533·50 Kč

$1\,^0/_0$ „ $\frac{533·50}{110}$

$10\,^0/_0$ „ $\frac{533·50 \times 10}{110} = 48·50$ Kč

$$v\ ^0/_0 \text{ na sto} = \frac{\text{zvýšený } z \times\ ^0/_0}{100 + {}^0/_0}$$

Počet procentový (promillový) ve stu:

13.) Po odečtení 3% skonta zaplacen účet v částce 339.50 Kč; jaké bylo skonto?

$97\,^0/_0$ jest 339·50 Kč

$1\,^0/_0$ „ $\frac{339·50}{97}$

$3\,^0/_0$ „ $\frac{339·50 \times 3}{97} = 10·50$ Kč

$$v\ ^0/_0 \text{ ve stu} = \frac{\text{zmenšený } z \times\ ^0/_0}{100 - {}^0/_0}$$

Počet úrokový.

Úrok jest odměna za použití cizího kapitálu. V počtu úrokovém vyskytují se tyto veličiny: 1. úrok (ú), 2. jistina (j), 3. míra úroková (%), 4. doba (d).

14.) Kolik obnáší 4% úrok z jistiny 3500 Kč za 2 a půl roku?

Počítání úroku:

100 Kč za 1 rok vynáší 4 Kč

1 „ „ „ „ „ $\frac{4}{100}$

3500 „ „ „ „ „ $\frac{4 \times 3500}{100}$

3500 Kč za $2\frac{1}{2}$ roku „ $\frac{4 \times 3500 \times 2\frac{1}{2}}{100} = 350$ Kč

úroky za roky $= \frac{j \times \frac{0}{0} \times d}{100}$

15.) Kolik obdržíme úroku při $4^1/_2$% úrokování z Kč 824.— za 5 měsíců?

100 Kč za 12 měsíců vynáší $4\frac{1}{2}$ Kč úroku

1 „ „ „ „ „ $\frac{4\frac{1}{2}}{100}$ Kč

824 „ „ „ „ „ $\frac{4\frac{1}{2} \times 824}{100}$ Kč

824 „ za 1 měsíc „ $\frac{4\frac{1}{2} \times 824}{100 \times 12}$ Kč

824 „ za 5 měsíců „ $\frac{4\frac{1}{2} \times 823 \times 5}{100 \times 12} = \frac{4\frac{1}{2} \times 823 \times 5}{1200} = 15'45$ Kč

úroky za měsíce $= \frac{j \times \frac{0}{0} \times d}{1200}$

16.) Kolik obnáší 5% úrok z jistiny 2768 K za dobu od 7. srpna do 15. října?

Počet dnů: 24 + 30 + 15 = 69 dnů.

100 Kč za 360 dnů vynáší 5 Kč úroku

1 „ „ „ „ „ $\frac{5}{100}$ Kč

2768 „ „ „ „ „ $\frac{5 \times 2768}{100}$ Kč

2768 „ za 1 den „ $\frac{5 \times 2768}{100 \times 360}$ Kč

2768 „ za 69 dnů „ $\frac{5 \times 2768 \times 99}{100 \times 360} = \frac{5 \times 2768 \times 99}{36.000} = 26'54$ Kč

úroky za dny $= \frac{j \times \frac{0}{0} \times d}{36.000}$

Výpočet úroku pomocí úrokového dělitele.

17.) Jaký jest $3^1/_4\%$ úrok z 800 K od 10. září do 29. listopadu?

Dny: 20 + 31 + 29 = 80 dnů.

100 Kč vynáší za 360 dnů $3\frac{1}{4}$ Kč

1 „ „ „ „ „ $\frac{3\frac{1}{4}}{100}$ Kč

800 „ „ „ „ „ $\frac{3\frac{1}{4} \times 800}{100}$ Kč

800 „ „ za 1 den $\frac{3\frac{1}{4} \times 800}{100 \times 360}$ Kč

800 „ „ za 80 dnů $\frac{[3\frac{1}{4}] \times 800 \times 80}{\underbrace{100 \times 360}_{[36000]}} =$

$12000 + \frac{1}{12}$

$= 5{\cdot}333$ Kč

$+ \frac{1}{12}$ $0{\cdot}444$ „

$5{\cdot}777$ Kč

Výpočet úroků pomocí úrokových čísel.

18.) Jaký je úrok při $3^1/_2\%$ úrokování dne 30. června?

Kč 2000·—	od 18. března do 30. června	104 dnů	úroková čísla	2080
„ 3600·60	„ 26. dubna „ „ „	65 „	„ „	2341
„ 722·40	„ 16. června „ „ „	14 „	„ „	101
				4522

4522 : 120 = 37.683 Kč

$+ \frac{1}{6}$ 6.280 „

43.063 Kč

Výpočet jistiny:

19.) Jaká jistina vynáší za 4 roky při 3% 156 Kč úroků?

3 Kč za 1 rok vynáší jistina 100 Kč

1 „ „ „ „ „ „ $\frac{100}{3}$ Kč

156 „ „ „ „ „ „ $\frac{100 \times 156}{3}$ Kč

156 „ za 4 roky „ „ $\frac{100 \times 156}{3 \times 4} = 1300$ Kč

$$j = \frac{ú \times 100}{0 \times d}$$

Výpočet procenta:

20.) Při kolika % vynese Kč 3600.— za $3^1/_2$ roku K 630.— úroku?

3600 Kč vynáší za $3\frac{1}{2}$ roku 630·— Kč

1 „ „ „ „ „ $\frac{630\cdot-}{3600}$ Kč

100 „ „ „ „ „ $\frac{630 \times 100}{3600}$ Kč

100 „ „ za 1 rok $\frac{630 \times 100}{3600 \times 3\frac{1}{2}} = 5\,\%$

$$\% = \frac{ú \times 100}{j \times d}$$

Výpočet doby.

21.) Kdy byla jistina 3650 K vypůjčena, vynáší-li při 4% Kč 182.50 úroku?

100 Kč vynáší 4 Kč za 1 rok

100 „ „ 1 „ „ $\frac{1}{4}$ roku

100 „ „ 182·50 „ „ $\frac{1 \times 182{\cdot}50}{4}$ roku

1 „ „ 182·50 „ „ $\frac{1 \times 182{\cdot}50 \times 100}{4}$ roku

3650 „ „ 182·50 „ „ $\frac{1 \times 182{\cdot}50 \times 100}{4 \times 3650}$ roku = 1·25 roku čili $1\frac{1}{4}$ roku.

$$d = \frac{ú \times 100}{\% \times j}$$

Počítání úroků v běžných účtech (Kontokorentech).

Smluví-li se dva obchodní přátelé, že dlužné i úvěrové položky, vzniklé z obchodního jednání nebudou vyrovnávány jednotlivě, ale až za čas (periodicky), jedná se o spojení běžným účtem čili kontokorentem.

Levá strana běžného účtu označuje dluhy příjemce účtu (má dáti, debet), t. j. vše, co příjemce účtu obdržel, zač má dáti, co náleží odesílateli běžného účtu; nazývá se debitor, dlužník.

Pravá strana označuje pohledávky příjemce účtu (dal, kredit), t. j. vše, co odesílatel běžného účtu od příjemce jeho obdržel, co jemu má dáti a co on dal, co náleží jemu, nazývá se kreditor, věřitel.

Levá strana uvádí tudíž pohledávky odesílatele účtu, pravá strana jeho dluhy. Na př.:

Má dáti. — Pan Karel Kореš v Opavě. — Dal.	
Dluhy Koreše.	Pohledávky Koreše.
Pohledávky Říhy.	Dluhy Říhy.

Má dáti.	Pan Jan Říha v Brně.	Dal
Dluhy Říhy.		Pohledávky Říhy.
Pohledávky Koreše.		Dluhy Koreše.

Běžný účet se uzavírá dle obchodního zákona, není-li jiného ujednání jednou do roka, obyčejně však dvakráte a to 30. června a 31. prosince a úroky za minulé období se kapitalisují, t. j. počítají se z nich úroky jako z jistiny. Uzavěrka může však býti provedena kdykoliv, zejména přeruší-li se obchodní spojení.

Rozeznáváme tři hlavní způsoby počítání úroků v běžných účtech čili kontokorentech:

1. Způsob progresivní, německý, postupný, kde se všecky položky úrokují neb diskontují ke dni uzávěrky. Položky před dnem uzávěrky jsou úrokové, po dni uzávěrky jsou diskontové. Úrokové čísla a dni se u položek diskontovaných na rozdíl od úrokových píší červeně. Jelikož čísla diskontní (červená) mají povahu zápornou a musela by býti od čísel úrokových (černých) odečtena, provádí se formálně účtování tak jako v účetnictví; převedou se čísla červená prostě na stranu opáčnou, k níž se připočtou, anebo se saldo čísel červených převede na stranu , kde je menší součet čísel červených a zapíší se černě, t. j. připočítají se k číslům úrokovým. Postup výpočtu: 1. Zjistí se splatnost položek, 2. počet dnů úrokových, 3. úroková čísla, 4. saldo červených čísel a zapíše se na stranu, jež měla menší součet úrokových čísel černě; 5. saldo černých úrokových čísel zapíše se na stranu menšího součtu úrokových čísel černých, 6. vypočítají se úroky ze salda černých čísel a zapíší se na opáčnou stranu, na níž zapsáno je saldo černých čísel, 7. saldo jistin zapíše se na stranu menší, 8. zjistí se součty a zůstatek zapíše se na stranu menší jistin; převede se na příští pololetí na straně opáčné, připojí se datum a podpis.

2. Způsob zpětný, retrogránní čili francouzský, u něhož se všechny položky diskontují k nejnižšímu dni splatnosti celého účtu; tento den zove se epocha. Saldo pak se zúrokuje ku dni uzávěrky. Postup výpočtu: 1. určí se splatnost položek, 2. určí se epocha, 3. počet dnů, 4. úroková čísla, 5. rozdíl jistin, z něhož vypočítají se dny a úrokové číslo; zapíše se ve sloupci textovém, 6. úroky z rozdílu čísel zapíší se na stranu, kde zapsáno saldo, 7. rozdíl jistin, 8. datum zapsání zůstatku, podpis.

3. Způsob stupnicový čili anglický záleží v tom, že se úrokuje vždy jen dočasné saldo a sice na dobu do nejbližší změny. První položka úrokuje se až do splatnosti položky nejblíže příští, tak se na to pokračuje až k poslední položce, jež se případně diskontuje, je-li splatná po dnu uzávěrky (zapíše se do sloupce úrok čísel opáčného udání). Výpočet provádí se ve stupnici, nikoliv v kontokorentu samém. Postup výpočtu: 1. Uspořádání položek postupně dle lhůty splatnosti, 2. postupný výpočet úrokových čísel a dnů s

označením má dáti a dal, 3. je-li poslední položka diskontová, vypočítají se z této dni ke dnu uzávěrky a úrokové číslo zapíše se do sloupce opáčného, 4. součet čísel, rozdíl těchto, úrok.

Stupnice ke kontokorentu anglickému.

24. Pan František Opatrný v Opavě.

Označení položky	Jistina Kč	h	od	do	Dní	Vzorková čísla Má dáti	Dal
M d	654	82	30. června	14. července	14	92	
D	665	34					
D	210	52	14. července	4. srpna	20		42
M d	972	30					
M d	761	78	4. srpna	29. srpna	25	191	
M d	385	20					
M d	1146	98	29. srpna	19. listopadu	80	918	
D	389	50					
M d	757	48	19. listopadu	24. listopadu	5	38	
D	489	60					
M d	267	88	24. listopadu	5. prosince	11	29	
D	315	70					
D	47	82	5. prosince	15. prosince	10		5
M d	594	60					
M d	546	78	15. prosince	3. ledna	18	98	
M d	1250	80					
M d	1797	58	3. ledna	21. ledna	18	324	
D	753	40					
M d	1044	18	21. ledna	11. února	20	209	
M d	435	40					
M d	1479	58	11. února	31. prosince	41		607
M d	16	42	úrok $4^3/_4\%$	$\frac{1245}{72 - 2\frac{1}{1}}$		1899	654 1245
M d	1496	—				1899	1899

Kalkulace zboží.

Výpočet výloh s obstaráváním zboží i s provozováním obchodu, připočtení jich k vlastní ceně zboží a připočítání zisku udává nám prodejní cenu zboží. Výpočty o cenách zboží nazývají se rozečtem čili kalkulací.

Má-li se vypočítati cena prodejní z dat, jež týkají se pouze jednoho druhu zboží, nazývá se výpočet jednoduchou kalkulací zboží, má-li se vypočítati cena několika druhů zboží z dat, jež udány jsou souborně, jest to složitá kalkulace zboží.

Obchodní kalkulace skládá se: 1. z vypočítání ceny nákupní (ceny zboží a výloh až na místě), 2. z výpočtu výloh režijních, čili provozovacích, 3. připočítání zisku a určení ceny prodejní.

Cena nákupní + výlohy provozovací + zisk = cena prodejní.

Cena prodejní — ceny nákupní = hrubý zisk.

Hrubý zisk — výlohy provozovací = čistý zisk.

Jednoduchá kalkulace zboží.

25.) 3 balíky zboží btto 426 kg, ta 12% po Kč 86.20 za 100 kg hodnota za 3 měsíce. Dovozné 63 Kč, clo 232 Kč, pojištění $^1/_2{}^0/_{00}$, drobné výlohy 8.30 Kč. Kolik stojí 100 kg a 1 kg a) za hotové, b) za 3 měsíce, bylo-li naváženo ve skladě 372 kg. Rozvrhněte níže uvedené výlohy režijní čili provozovací v procentech, je-li obrat v nákupní ceně 42.000 Kč. Jaká je cena prodejní 1 kg, počítá-li se 14% zisku?

a) btto 426 kg
ta 12% 51·12 kg
ntto 374·88 kg stojí za 3 měsíce 323·15 Kč
2% skonto 6·46 „
Cena zboží hotově 316·69 Kč

Výlohy hotově:

dovozné . . . Kč
do . . . . . „
pojištění $\frac{1}{2}$‰ z + 700 K . . 0·35 Kč
drobné výlohy . . 8·30 Kč 303·66 Kč
úhrná cena za hotové 610·34 Kč

Ve skladě váženo 372 kg, 100 kg stojí:

610·34 : 372 = 1·6674 Kč stojí 1 kg
166·74 Kč stojí 100 kg

b) 100 kg za hotové stojí 166·74 Kč
2% skonto ve stu „ 3·41 „
Cena 100 kg za 3 měsíce 170·15 Kč
„ 1 „ „ „ „ 1·71 Kč

98% 166·74 Kč
1% . . $\frac{166{\cdot}74}{98}$ Kč
2% $\frac{166{\cdot}74 \times 2}{98}$ =
= 3·402

Výlohy provozovací čili režijní jsou:

1. nájemné za krám a skladiště . . .	Kč	3500.—
2. úroky z jistiny provozovací 8000 Kč po 6%	Kč	480.—
3. odpisy zařízení a inventáře 2500 Kč po 8%	Kč	200.—
4. daně a přirážky	Kč	750.—
5. pojištění (požár., proti vloupání, nemocenské)	Kč	330.—
6. otop a osvětlení	Kč	680.—
7. výlohy za tiskop., papír a obchod. knihy .	Kč	120.—
8. reklama	Kč	400.—
9. pošta, obal a p.	Kč	250.—
10. přísp. do gremia, odb. spolků a obch. komory	Kč	220.—
11. časopisy a knihy	Kč	280.—
12. ztráty obchodní	Kč	400.—
13. obchodní cesty	Kč	500.—
14. výlohy nepředvídané	Kč	200.—
15. odměna a byt personálu	Kč	6500.—
16. odměna majitele za práci v obchodě . .	Kč	4800.—
	Kč	19610.—

Na 42.000 Kč náskupní ceny jest výloh provozovacích 19.610 Kč,

na 1 Kč nákupní ceny $\frac{19.610}{42.000}$ Kč výloh provozovacích,

na 100 Kč „ „ $\frac{19.610 \times 100}{42.000}$ „ „ = 46·69%

Nákupní cena 100 kg výše uvedeného zboží	za hotové	za 3 měsíce
	166·74 Kč	170·15 Kč
46·69% výloh režijních čili provozovacích	77·85 Kč	79·44 Kč
	244·59 Kč	249·59 Kč
14% zisku	34·30 Kč	35·— Kč
Cena prodejní 100 kg	278·89 Kč	284·59 Kč
Cena prodejní 1 kg	2·79 Kč	2·85 Kč

Účetnictví.

Úvod. Účetnictvím nazýváme řádný záznam jmění jistého hospodářského podniku a změn, které se v něm přihodily, do určených k tomu knih podle jistých pravidel tak, aby bylo možno zjistiti hospodářský výsledek.

Při vedení knih musí se užívati řeči živé a písma řeči živé. Knihy musí býti svázány a každá z nich musí býti list po listu opatřena čísly po sobě jdoucími. Na místech, která zpravidla bývají popsána, nesmějí zůstati prázdné mezery, aby se znemožnilo dodatečné vpisování nepravých položek. Vzniknou-li někde přirozeně prázdné mezery, jako se často stává při převodech nebo uzávěrkách účtů vedených po listech, proškrtnou se zamezovací čárou. Původní

obsah zápisů nesmí býti přeškrtováním ani jiným způsobem učiněn nečitelným, nic nesmí býti vyškrabáno, aniž jest dovoleno učiniti takové změny, při jichž povaze bylo by nejisto, zda-li byly udělány před původním zápisem či později. Nutno tedy nesprávný zápis přeškrtnouti tak, aby zůstal čitelným.

Obchodní knihy nutno uschovati po dobu deseti let ode dne posledně vykonaného zápisu.

Řádně vedené knihy poskytují v rozepřích o věcech obchodních zpravidla neúplný důkaz, jejž lze doplniti přísahou, svědectvím jiných osob, korespondencí nebo jinými průvody. K vedení tohoto důkazu může býti užito každé knihy, která se k tomu svým obsahem hodí. —

Obchodním případem jmenujeme každou změnu ve jmění nějakého podniku povstalou: lze je roztříditi na:

obchody za hotové, při nichž se přijaté nebo obdržené zboží ihned hotovými penězi zaplatí;

obchody směnné jsou takové, při nichž zboží bylo směněno za statky jiného druhu, než-li jsou hotové peníze;

obchody úvěrové, při nichž jedna strana druhé odevzdává zboží, předpokládajíc, že se jeho zaplacení stane později. Sem náleží také úhrady na účet, kterými rozumíme platy, určené na zaplacení dluhů.

Popis obchodního případu v obchodní knize sluje položka.

Za dlužníka považuje se, kdo nějakou věc, práci aneb povšechně řečeno nějakou hodnotu na dluh nebo v půjčce bere, čili, kdo ji na úvěr dostává; dlužník označuje se v obchodních knihách vedle svého jména a bydliště slůvky „má dáti".

Kdo nějakou hodnotu na dluh, na úvěr nebo v půjčku dává, nazývá se věřitel; věřitel označuje se vedle svého jména neb firmy a bydliště slůvkem „dal".

Kniha pokladní.

Do pokladní knihy se zapisují případy za hotové. Kniha se vede po stránkách a má sloupce: datumový, textový a dva sloupce peněžní, z nichž do levého se zapisují příjmy a do pravého vydání.

Nad záhlavní čáru se napíše měsíc a rok. Na prvním řádku se uvede pokladní hotovost z předešlého měsíce ve sloupci pro příjmy, načež následují příjmy a výdaje hotových peněz v pořadí, jak se přihodily.

Na konci měsíce se kniha uzavře tím, že se zjistí součty ve sloupcích pro příjem a výdaje a stanoví se zůstatek, jenž se zapíše jako hotovost na nový měsíc do sloupce pro výdaje. Na to se oba sloupce slabě podtrhnou, vykáží se v nich součty, jež musí býti oba stejné a silně se podtrhnou. Hotovost se pak převede na nový měsíc.

Jest radno občas se přesvědčiti, zda-li pokladní hotovost souhlasí se zůstatkem, jejž vykazuje pokladní kniha; tomuto výkonu říká se pokladní skontro. Nesouhlasí-li hotovost se zůstatkem, jest nutno vyhledati chybu a opraviti ji. Není-li možno zjistiti příčinu neshody, musí se scházející částka uvésti jako schodek do vydání a případný přebytek do příjmu.

Kniha pokladní.

Září 1920. Příjem: Vydání:

			Kč	h	Kč	h
	1.	hotovost	1407	30		
	„	přiručímu služné			60	—
	„	tržba	26	10		
	2.	„	28	16		
	3.	„	10	04		
H. K. 2	4.	slož. l. fy Kraus a Pošepný, Hronov			400	—
	„	tržba	11	30		
	5.	pro domácnost			100	—
	„	za klot dle faktury č. 2 A. Pospíšilovi v Náchodě			97	20
	„	tržba	28	90		
	6.	„	33	90		
„ „ 1	7.	od Josefa Říhy zde na účet	80	—		
	„	tržba	43	62		
„ „ 3	8.	slož. l. Společnosti pro hedváb. průmysl Praha			16	—
	„	tržba	40	02		
„ „ 1	9.	od Petra Zadálka v Přerově na účet	70	—		
	„	tržba	85	74		
„ „ 2	10.	slož. l. firmě Jos. Pevný, Polička			198	—
	„	tržba	128	03		
„ „ 2	11.	slož. L. fy Kraus a Pošepný, Hronov			302	16
	„	tržba	18	30		
„ „ 2	12.	slož. l. Jaroslavu Dobrému v Žamberku			48	77
	„	5% srážky	2	44		
„ „ 1	„	od Petra Zadálka v Přerově na účet	50	—		
	„	tržba	11	32		
	13.	„	30	34		
	14.	„	111	16		
	15.	pro domácnost			100	—
„ „ 1	„	tržba	27	28		
„ „ 3	16.	od Josefa Říhy zde na účet	130	—		
	„	slož. l. Společnosti pro hedváb. průmysl, Praha			45	67
		převádí se	2461	14	1367	80

Září 1920.

			Příjem: Kč	h	Vydání: Kč	h
		převedeno	2461	14	1367	80
	16.	tržba	31	14		
	17.	„	108	46		
H. K. 2	18.	slož. l. Firmě Kraus a Pošepný, Hronov			630	14
	„	4 proc. srážky z Kč 630·14	25	20		
	„	tržba	95	—		
„ „ 2	19.	slož. l. Jaroslavu Drobnému, Žamberk			315	60
	„	tržba	10	04		
	20.	„	8	60		
	21.	„	78	68		
„ „ 17	22.	od Josefa Říhy, zde na účet	110	—		
	„	tržba	11	02		
	23.	„	29	32		
	24.	„	121	16		
	25.	za směnku firmy Kraus a Pošepný Hronov zdejší záložně			303	18
	„	tržba	31	08		
„ „ 2	26.	poukázka firmě Kraus a Pošepný, Hronov na účet			200	—
	„	tržba	48	96		
„ „ 3	27.	slož. l. Jan Závorkovi, Brno			107	10
„ „ 1	28.	od Petra Zadálka v Přerově na účet	50	—		
	„	tržba	30	10		
	29.	za dobírku Sefíru od J. Nováka, Praha			30	80
„ „ 2	„	za porto za Jaroslava Dobrého, Žamberk			1	92
	„	tržba	123	76		
	30.	drobná vydání za září			37	18
	„	tržba	21	16		
	„	zůstatek			401	10
			3394	82	3394	82

Říjen 1920.

	1.	zůstatek	401	10		

Deník.

Deník jest kniha, do které se v časovém pořadí zapisují obchody úvěrové, směnné a úhrady na účet.

Vede se po stránkách a má sloupec odvolací, datumový, textový, sloupec pro cenu za jednotku a časem dva sloupce peněžní: vedlejší pro jednotlivé částky a hlavní pro obnosy celkové.

V záhlaví se napíše měsíc a rok.

Obchody úvěrové a úhrady na účet zapisují se tak, že se k jménu obchodního případu připojí slůvko má dáti, neb dal podle toho, je-li v případě, který účtujeme, dotyčný obchodní přítel dlužníkem nebo věřitelem, načež následuje krátký popis případu.

Směnné obchody se účtují dvojím způsobem. Buď se jen prostě vylíčí, při čemž se uvedou nejdůležitější údaje, anebo se směnný obchod rozdělí v koupi a prodej a každé se účtuje zvláště.

Položky se oddělují od sebe čarami.

Deník.

Září 1920.

		Kč	h
	Dal		
H. K. 3	3. Společnost pro hedvábnický průmysl v Praze v šátkách dle faktury č. 1.	16	—
	Dal		
H. K. 2	6. Jaroslav Dobrý v Žamberku v grádlu dle faktury č. 3. Spl. 2. března t. r.	48	77
	Má dáti		
H. K. 1	7. Josef Říha. zde za šedé moiré	13	86
	Dali		
H. K. 2	7. Kraus a Pošepný, Hronov v dámských látkách dle fakt. č. 4. Spl. 1. října t. r.	559	51
	Dal		
H. K. 3	8. Společnost pro hedvábnický průmysl v Praze v šálech a šátkách dle faktury č. 5. Spl. 1. října t. r.	152	52
	Dal		
H. K. 2	11. Josef Pevný, Polička v cheviotu dle fakt. č. 8. Spl. 10. března b. r.	125	40
	Dal		
H. K. 4	12. Karel Čerych, Jaroměř v kobercích dle fakt. č. 8. Spl. 11. března b. r.	166	51
	Dal		
H. K. 3	14. Pavel Riedel, Liberec v dámských látkách dle fakt. č. 9.	126	96
	Dala		
H. K. 3	14. Společnost pro hevábnický průmysl, Praha v šálech dle fakt. č. 11.	45	67
	dali		
H. K. 2	14. Kraus a Pošepný, Hronov v dámských látkách dle fakt. č. 10. Sp. 31. října t. r.	1018	63
	Má dáti		
H. K. 3	15. Pavel Riedel, Liberec za akcept, spl. 13. ledna b. r. č. vlastní.	126	96

Září 1920.

		Kč	h
	Dal		
H.K.3	17. V. Vodička, Praha v deštnících dle fakt. č. 12. Spl. 16. ledna b. r.	235	—
	má dáti		
H.K.2	19. Josef Pevný, Polička za můj akcept k 10. březnu b. r.	125	40
	Dali		
H.K.2	21. Kraus a Pošepný, Hronov ve foulerdinu dle fakt. č. 13. Spl. 20. března b. r.	27	64
	má dáti		
H.K.1	22. Josef Říha, zde za cheviot dle kopírní knihy str. 89.	60	—
	dali		
H.K.2	22. Kraus a Pošepný, Hronov v satinu dle fakt. č. 12. Spl. 21. ledna b. r.	146	28
	má dáti		
H.K.3	23. V. Vodička, Praha za slevu při půl tuctu deštníků č. 779	2	—
	dal		
H.K.2	29. Jaroslav Dobrý v Žamberku v šifonu dle fakt. č. 16. Spl. 28. března b. r.	57	96

Hlavní kniha.

Z deníku se zapisují položky úvěrové a úhrady na účet do hlavní knihy. Každému odběrateli a dodavateli otevře se v hlavní knize účet, do něhož se zapisuje tak, abychom mohli kdykoliv zjistiti, mnoho-li jest kdo dlužen nám a komu a mnoho-li jsme dlužni sami.

Hlavní kniha vede se po stránkách a má sloupec datumový, textový, odvolací a dva sloupce peněžní, levý pro položky má dáti, pravý pro položky dal. Na záhlaví každého účtu se napíše jméno odběratele neb dodavatele; v textovém sloupci zapisují se položky má dáti s předložkou „za", položky dal s předložkou „v".

Na konci roku se účet uzavře. Zůstatek na nový účet, jímž se účet uzavírá, datuje se dnem uzávěrky, zůstatek z předešlého účtu, kterým se účet otevírá, obdrží datum dne následujícího. Uzávěrka se provádí tímtéž způsobem, jako uzávěrka pokladní knihy.

Hlavní knihu lze vésti také po listech. Pak se zapisují dlužnické položky na stranu má dáti (levou) a položky věřitelské na stranu dal (pravou).

Obsahuje-li hlavní kniha větší počet účtů, jest nutno opatřiti ji rejstříkem či indexem.

Kniha hlavní.

Josef Říha, zde.

				Má dáti Kč	h	Dal Kč	h
1905							
Září	1.	za zůstatek . .	Pop. 1	408	28		
„	7.	v hotovosti . .	P. k. 1			80	—
„	7.	za moiré . .	D. 1	13	86		
„	16.	v hotovosti . .	P. k. 1			130	—
„	22.	za cheviot . .	D. 2	60	—		
		převádí se níže . .		482	14	210	—

Petr Zadálek v Přerově.

1905	1.						
Září	9.	za zůstatek . .	Pop. 1	293	08		
„	12.	v hotovosti . .	P. k. 1			70	—
„	28.	„ „ . .	„ „ 1			50	—
„	30.	„ „ . .	„ „ 2			50	—
		zůstatek . .				123	08
				293	08	293	08
Října	1.	zůstatek . .		123	08		

Josef Říha, zde.

1905		převedeno se shora . .	P. k. 1	482	14	210	—
Září	22.	v hotovosti				110	—
„	30.	zůstatek				162	14
				482	14	482	14
Října	1.	zůstatek . .		162	14		

Kraus a Pošepný v Hronově.

				Má dáti Kč	h	Dal Kč	h
1905							
Září	1.	v zůstatku				2036	20
„	4.	za hotovost	P. k. 1	400	—		
„	7	v dámských látkách	D. 1			559	51
„	11.	za hotovost	P. k. 1	302	16		
„	14.	v dámských látkách	D. 1			1018	63
„	18.	za hotovost a srážky	P. k. 2	630	14		
„	21.	ve foulardinu	D. 2			27	64
„	22.	v satinu	D. 2			146	28
„	26.	za hotovost	P. k. 2	200	—		
„	30.	za zůstatek		2255	96		
				3788	26	3788	26
Října	1.	v zůstatku				2255	96

Josef Pevný, Polička.

1905							
Září	1.	v zůstatku				408	35
„	10.	za hotovost	P. k. 1	198	—		
„	11.	v cheviotu	D. 1			125	40
„	19.	za akcept	D. 2	125	40		
„	30.	za zůstatek		210	35		
				533	75	533	75
Října	1.	v zůstatku				210	35

Jaroslav Dobrý v Žamberku.

1905							
Září	1.	v zůstatku	Pop. 1			945	92
„	6.	v grádlu	D. 1			48	77
„	12.	za hotovost a srážku	P. k. 1	48	77		
„	19.	za hotovost	D. 2	315	60		
„	29.	v šifonu	„ „			57	96
„	„	za porto	P. k. 2	1	92		
„	30.	za zůstatek		686	36		
				1052	65	1052	65
Října	1.	v zůstatku				686	36

Jan Zázvorka, Brno.

				Má dáti Kč	h	Dal Kč	h
1905							
Září	1.	zůstatek . .	Pop. 1			107	10
„	27.	za hotovost . .	P. k. 1	107	10		
				107	10	107	10

Společnost pro hedvábnický průmysl v Praze.

1905							
Září	3.	v šátkách	D. 1			16	—
„	8.	„ „ a šálech . .	„ „			152	52
„	„	za hotovost	P. k. 1	16	—		
„	14.	v šálech	D. 2			45	67
„	16.	za hovost		45	67		
„	30.	za zůstatek		152	52		
				214	19	214	19

Zůstatek se převádí na str. 4.

Pavel Riedel, Liberec.

1905							
Září	14.	v dámských látkách . .	D. 1			126	96
„	15.	za akcept	„ 2	126	96		
				126	96	126	96

V. Vodička, Praha.

1905							
Září	17.	v deštníkách . .	D. 2			235	—
„	23.	za slevu . . .	„ „	2	—		
„	30.	za zůstatek . . .		233	—		
				235	—	235	
Října	1.	v zůstatku .					

Karel Čerych, Jaroměř. Má dáti Dal

				Kč	h	Kč	h
1905 Září	1.	v zůstatku . .	Pop. 1			209	—
„	12.	v kobercích . .	D. 1			166	51
„	30.	za zůstatek . .		375	51		
				375	51	375	51
Října	1.	v zůstatku . .					

Společnost pro hedvábnický průmysl v Praze.

1905 Října	1.	v zůstatku dle str. 3. .				152	52

Popisník.

Popisník čili inventář jest kniha, ve které sepisuje se celkové jmění podle jeho různých součástek na počátku své hospodářské činnosti, jakož i na konci každého hospodářského období, a v které zjišťuje se výsledek, se kterým se činnost v uplynulém období setkala.

Má sloupec pro řadové číslo, popisný, pro cenu za jednotku a dva sloupce peněžní.

Vede se po stránkách. Nad záhlavní čarou umístí se nadpis, který obyčejně zní: „Popis jmění dne..... 19...". Obsah popisu bývá rozdělen ve tři oddělení: v prvém uvádějí se aktiva (hotové peníze, vklady u peněžních ústavů, rimessy, cenné papíry, zboží, pohledávky, nábytek a nářadí, budovy, částky na příští hospodářské období zaplacené a p.); v druhém oddělení popisují se passiva, jako jsou dluhy směnečné (akcepty), dluhy účetní a p. Ve třetím oddělení dělá se rozvaha; zde se od součtu aktiv odečítá součet passiv, čímž se zjistí konečné ryzí jmění. Porovnáme-li pak toto jmění se jměním vykázaným, zjistíme hospodářský výsledek; je-li konečné ryzí jmění větší nežli počáteční, hospodařilo se se ziskem, v opačném případě hospodařilo se se ztrátou. Na konec musí se popis podepsati.

Popisník.

Popis jmění dne 1. září 1920.

			Kč	h	Kč	h
		Aktiva.				
	1.	**Hotovost**			1407	30
	2.	**Zboží**				
		na skladě dle seznamu			35609	
	3.	**Dlužníci:**				
H. k. 1		Josef Říha zde	408	28		
„ „ 1		Petr Zadálek, Přerov	293	08		
Kr. „ 1		František Bečvář zde	22	72		
„ „ 1		Jan Čihák zde	2	60		
„ „ 2		Karel Řehák v Kateřinkách	95	20		
„ „ 1		Marie Zemánková v Kateřinkách	43	20	865	08
	4.	**Zařízení obchodní**				
		dle seznamu				
	5.	**Přeplatky:**				
		z ročního nájemného Kč 840·— zaplaceno do 30. září t. r.	70	—		
		z ročního pojistného Kč 27·— zaplaceno do konce t. r.	9	—	79	—
					38410	38
		Passiva.				
	1.	**Věřitelé:**				
H. k. 2		Kraus a Pošepný, Hronov	2036	20		
„ „ 2		Jos. Pevný, Polička	408	35		
„ „ 2		Jaroslav Dobrý, Žamberk	945	92		
„ „ 3		Karel Čerych, Jaroměř	209	—		
„ „ 4		Jan Zázvorka, Brno	107	10	3706	57
	2.	**Dlužná směnka**				
		vydaná firmou Kraus a Pošepný v Hronově, spl. 25./9. t. r.			303	18
					4009	75
		Rozvaha.				
		Součet aktiv			38410	38
		„ passiv			4009	75
		Čisté jmění			34400	63

N. N. (= podpis).

Popis jmění dne 30. září 1920.

			Kč	h	Kč	h
		Aktiva.				
	1.	**Hotovost**			401	10
	2.	**Zboží**				
		dle zvláštních seznamu			37562	39
	3.	**Dlužníci:**				
H. k. 1		Petr Zadálek, Přerov	123	08		
„ „ 1		Josef Říha zde	162	14		
Kr. k. 1		Jan Čihák zde	2	60		
„ „ 1		Antonie Zámecká zde	13	50		
„ „ 1		Marie Šebestová zde	4	42		
„ „ 1		A. Ptáčková zde	8	34		
„ „ 2		Karel Řehák v Kateřinkách	66	20	380	28
	4.	**Zařízení obchodní**				
		dle seznamu	450	—		
		12% odpisu za 1 měsíc	4	50	445	50
	5.	**Přeplatek**				
		z ročního pojistného Kč 27·— do konce t. r.			6	75
					38796	02
		Passiva.				
	1.	**Věřitelé:**				
„ „ 2		Kraus a Pošepný, Hronov	2255	96		
„ „ 2		Jos. Pevný, Polička	210	35		
„ „ 2		Jaroslav Dobrý, Žamberk	686	36		
„ „ 4		Karel Čerych, Jaroměř	375	51		
„ „ 4		Společnost pro hedvábnický průmysl v Praze	152	52		
„ „ 3		V. Vodička v Praze	233	—	3913	70
	2.	**Dlužné směnky:**				
		vydaná firmou P. Riedel, spl. 13./1. b. r.	126	96		
		vydaná Jos. Pevným, spl. 10./3. b. r.	125	40	125	36
					4166	06

Popis jmění dne 30. září 1920.

	Kč	h	Kč	h
Rozvaha.				
Součet aktiv . .			38796	02
„ passiv . .			4166	06
Dnešní čisté jmění . . .			34629	96
Rozvaha zisku.				
Čisté jmění dnešní . . .			34629	96
„ „ dne 1. září t. r. .			34400	63
Přihospodařeno . .			229	33

N. N. (= můj podpis.)

Kniha krámská.

Velká část obyvatelstva jest zvyklá kupovati na úvěr, zejména v obchodech koloniálních a řemeslníků a splácí dluhy buď v pravidelných obdobích (týdně, měsíčně), anebo dle možnosti. V závodě, který má takové zákazníky, zřídí se pro ně zvláštní kniha, nazvaná krámská.

Jest stránkovaná a má buď jeden nebo dva sloupce peněžní. Odběrateli zapíše se pod jeho jméno co na úvěr odebral a kolik zaplatil na úhradu dluhu. Když dlužník dluh vyrovnal, přetrhne se položka kolmou čarou a poznamená se, kdy byl dluh vyrovnán.

Krámská kniha.

Srpen 1920.

		Kč	h
3.	Pan Frant. Bečvář zde, Ostrožná ul. za 3·20 m cheviotu po Kč 7·10 . . . . Zapr. 2./9. 1920	22	72
12.	Pan Jan Čihák zde za barevnou košili	2	60
27.	Pí. Marie Zemánková v Kateřinkách za 6 m černého dámského sukna po Kč 7·20. Zapr. 19/9. 1920	43	20

Září 1920.

6.	Pí. Antonie Zámecká zde $4^1/_2$ m cheviotu po Kč 3·—	13	50
14.	Pí. Marie Šebestová v Jaktaři (odebrala sl. dcera) 3·40 m satinu po Kč 1·30	4	42
16.	Sl. A. Ptáčková zde 1 kus 9·8 plátna 23 m po 58 h . . .	13	34
„	splaceno	5	—
		8	34

Pan Karel Řehák, správce v Komárově.

				Kč	h
1905					
Května	10.	přikrývka na postel		8	—
Června	7.	3·10 m angl. cheviotu	po Kč 9·—	27	90
„	19.	5 m voálu	„ „ 3·60	18	—
„	„	$4^1/_2$ m koberce	„ „ 4·20	19	35
„	„	dámské rukavičky		1	50
Srpna	7.	dvoje krémové záclony	po Kč 5·40	10	80
„	21.	$4^1/_4$ m hedv. batistu	„ „ 1·80	7	65
„	„	pentle na pás		2	—
„	31.	zůstatek*)		95	20
Září	8.	$2^1/_2$ m čern. klotu	po Kč 2·24	5	60
„	„	$2^1/_2$ m lystru	„ „ 4·—	10	—
„	„	šňůrková ozdoba		2	40
„	„	límečková applikace . . .		1	—
				114	20
Září	18.	hotově		50	—
				64	20
Září	18.	kravatta		2	—
„	30.	zůstatek		66	20

*) Sečteno jen k vůli popisu.

Praktický příklad jednoduchého účetnictví.

1921.

1. ledna. Vložil jsem (Josef Pokorný v Opavě) do obchodu 9000 Kč.
Popis., Deník, hlavní kniha, pokladní kniha.

---

2. ledna. Platil jsem za knihy obchodní a kancelářské potřeby 65.20 Kč, nájemného za měsíc leden 49 Kč.
Pokladní kniha.

---

2. ledna. Vydal jsem pro domácnost 150 Kč.
Pokladní kniha.

---

3. ledna. Od Karla Novotného v Praze koupil jsem za hotové:
400 kg kávy Java po 3000 Kč,
300 kg kávy Ceylon po 3400 Kč,
500 kg kávy Rio po 2600 Kč.
Pokladní kniha.

---

4. ledna. Josef Malý v Brně poslal na úvěr čtyřměsíční:
100 kg pepře Singapore po 5000 Kč,
50 kg nového koření Jamaika po 6000 Kč,
10 kg hrozinek korintských po 11 Kč.
Platil jsem dovozného a nákladu Kč 8.80.
Dva případy: 1. Koupil jsem zboží na úvěr: deník, hl. kn.
2. Platil jsem hotově dovozné: kniha pokladní.

---

5. ledna. Od F. Pokorného zde koupil jsem s 6% diskontem směnky:
Kč 180.— k 28. lednu na R. Pospíšila zde,
Kč 240.— k 10. únoru na K. Paikra, Brno.
Dva případy: 1. koupil jsem směnky za 420 Kč: pokl. kniha, strana dal. 2. Obdržel jsem srážku směnečnou: z první směnky za 23. dní Kč —.69, z druhé směnky za 36 dní Kč 1.44, úhrnem Kč 2.13.
Pokladní kniha, strana „má dáti."
Anebo vyplatil jsem celkem hodnotu směnečnou po srážce diskonta t. j. 417.87 Kč. Pokl. kniha, dal.

---

6. ledna Robert Řehula zde, koupil za hotové:
50 kg kávy Java po 250 0Kč,
30 kg kávy Ceylon po 3000 Kč,
3 kg hrozinek po 11 Kč.
Pokladní kniha.

---

7. ledna. Jiří Palička v Háji koupil na úvěr dvouměsíční:
100 kg kávy Rio po 2000 Kč.
Deník, hlavní kniha.

---

7. ledna. Do dneška strženo v krámě Kč 954.60.
Pokladní kniha.

9. ledna. Josef Malý, Brno poslal franko Opava na 4 měs. lhůtu:
150 kg mandlí sladkých po 450 Kč,
50 kg mandlí hořkých po 500 Kč.
Deník, hlavní kniha.

---

10. ledna. Tomáši Tylovi zde prodal jsem směnku, splatnou za 2 měs.
100 kg kávy Ceylon po 3000 Kč.
Dva případy: 1. prodal jsem kávu, 2. obdržel jsem směnku.
Oba dva do deníku a do účtů nestálců v hlavní knize.

---

11. ledna. Od Jana Zimy v Praze koupil jsem na směnku splatnou za 3 měsíce:
300 kg lněného oleje po 200 Kč,
200 kg terpentinu americ. po 300 Kč.
Dle předešlého případu.

---

12. ledna. Na žádost Jos. Malého v Brně zaplatil jsem na jeho účet panu Šimonu Nechlebovi zde 70 Kč.
Deník, hlavní kniha, pokladní kniha.

---

14. ledna. Jos. Malému v Brně odeslal jsem na dvouměsíční lhůtu:
100 kg lněného oleje po 250 Kč,
100 kg terpentinu americ. po 350 Kč.
Deník, hlavní kniha.

---

15. ledna. Tržba v krámě 873.80 Kč.
Pokladní kniha.

---

16. ledna. J. Malý v Brně poslal hotově 300 Kč a žádá, abych 18. ledna t. r. zaplatil jeho směnku u mne umístěnou.
Deník, hlavní kniha, pokladní kniha.

---

17. ledna. R. Vondráček v Terstu poslal: 200 kg kávy Java po 2000 Kč a 500 kg kávy Rio po 1000 Kč. Částku zaslal jsem poštovní poukázkou. Ze 100 kg platil jsem 94 Kč cla ve zlatě, agio 12%; dovozného a drobných nákladů z celé zásilky 42.40 Kč.
Pokladní kniha.

---

18. ledna. Zaplatil jsem zdejší záložně směnku J. Malého u mne umístěnou na Kč 300.—.
Deník, hlavní kniha, pokladní kniha.

---

19. ledna. Jiří Palička v Háji koupil na dvouměsíční úvěr:
150 kg kávy Rio po 1300 Kč.
Deník, hlavní kniha.

20. ledna. Karel Budil zde koupil za hotové:
100 kg terpentinu americ. po 350 Kč.
Pokladní kniha.

---

21. ledna. Od Jana Syrového zde koupil jsem akcii cukrovaru v Háji č. 156 za 752 Kč.
Pokladní kniha.

---

22. ledna. Tržba v krámě Kč 1149.50.
Pokladní kniha.

---

23. ledna. J. Malý, v Brně poslal na 4 měsíce:
50 kg pepře Singapore po 4800 Kč,
25 kg zázvoru bengalského po 4600 Kč,
Drobné náklady 12.50 Kč.
Jako 4. ledna.

---

24. ledna. Rudolf Pevný v Jaktaři koupil za hotové se skontem 2%:
50 kg kávy Java po 3100 Kč,
10 kg zázvoru po 4700 Kč.
Pokladní kniha.

---

25. ledna. Směnku na K. Paikra v Brně na Kč 240.— k 10. únoru odeslal jsem J. Malému v Praze.
Deník, hlavní kniha.

---

26. ledna. Pro sebe vybral z pokladny 180 Kč.
Pokladní kniha.

---

27. ledna. Zámečníkovi Špulovi za dodání zámků a klíčů 120 Kč.
Pokladní kniha.

---

28. ledna. K. Pospíšil zaplatil svou směnku dnes splatnou na 180 Kč.
Pokladní kniha.

---

29. ledna. Od Jana Rozuma v Praze koupil jsem na 2 měs. lhůtu:
500 kg ital. rýže po 400 Kč.
Deník, hlavní kniha.

---

30. ledna. Tržba v krámě 781.60 Kč.
Pokladní kniha.

---

31. ledna. Drobných nákladů jsem platil 86.40 Kč; přirúčí 300 Kč.
Pokladní kniha.

Popisník.

Popis 1. ledna 1921.

	Kč	h	Kč	h
AKTIVA:				
Hotovost v pokladně .			29000	—

V Opavě, 1. ledna 1921.

Josef Pokorný

Popis 31. ledna 1921.

	Kč	h	Kč	h
AKTIVA:				
hotovost pokladní . . .			5249	—
akcie cukrovaru v Háji č. 156			752	—
směnka				
na Tomáše Tyla zde k 10./III. . .	3000	—		
srážku 6% za 38 dnů . . .	19	—	2981	—
pohledávka účetní				
u J. Paličky v Háji . .				
zboží ve skladišti				
425 kg kávy Java à 1800 Kč . . .	7650	—		
150 kg „ Ceylon à 2300 Kč . .	3450	—		
700 kg „ Rio à 1100 Kč . .	7700	—		
5 kg hrozinek à 15 Kč . . .	75	—		
120 kg mandlí sladkých à Kč 500·— .	600	—		
30 kg mandlí hořkých à 550 Kč .	165	—		
120 kg pepře Singapore à 4000 Kč .	4800	—		
30 kg nového koření à 6000 Kč .	1800	—		
80 kg zázvoru à 4000 Kč . . .	3200	—		
450 kg rýže ital. à 450 Kč . . .	2025	—		
200 kg lněného oleje à 250 Kč . .	500	—	31965	—
zboží v krámě			3320	—
zařízení			1500	—
úhrnem aktiva			49017	45
PASSIVA:				
směnka dlužná				
na řad J. Zimy v Praze 11./IV. . .			1200	—
dluhy účetní				
u J. Malého v Brně	11675	—		
u J. Rozuma v Praze	2000	—	13675	—
úhrnem passiva			14875	—

	Kč	h	Kč	h
ZÁVĚRA:				
Aktiva	49017	45		
Passiva	14875	—		
Čisté jmění 31. ledna 1921 . . .	34142	45		
„ „ 1. ledna 1921	29000	—		
Čistý zisk			5142	45

V Opavě, 31. ledna 1921.

Josef Pokorný.

Deník.

Leden 1921.

				Kč	h	Kč	h
1.	1.	Účet základní — dal					
		vložil jsem do obchodu	1			29000	—
4.	2.	Josef Malý v Brně — dal					
		poslal na úvěr čtyřměsíční					
		kg 100 pepře Singapore po 5000 Kč		5000	—		
		„ 50 nového koření po 6000 Kč		3000	—		
		„ 10 hrozinek korint. po 11 Kč		110	—	8110	—
7.	3.	Jiří Palička v Háji — má dáti					
		koupil na úvěr dvouměsíční					
		100 kg kávy Rio po 1300 Kč	1			1300	—
9.	4.	Josef Malý v Brně — dal					
		poslal na úvěr čtyřměsíční					
		150 kg mandlí sladkých po 450 Kč		675	—		
		50 kg „ hořkých po 500 Kč	1	250	—	925	—
10.	5.	Tomáš Tyl zde — má dáti					
		koupil na směnku splatnou za dva měsíce					
		100 kg kávy Ceylon po 3000 Kč	2			3000	—
	6.	Týž — dal					
		přijal směnku na řad můj vlastní	2			3000	—
11.	7.	Jan Zima v Praze — dal					
		koupil jsem na tříměsíční směnku					
		300 kg tučného oleje po 200 Kč		600	—		
		200 kg terpentinu amer. po 300 Kč	2	600	—	1200	—
	8.	Týž — má dáti					
		přijal jsem směnku	2			1200	—
12.	9.	Josef Malý v Brně — má dáti					
		zaplatil jsem na jeho účet Šimonu Nedlebovi zde	1			70	—
14.	10.	Josef Malý v Brně — má dáti					
		poslal jsem mu na dva měsíce					
		100 kg tučného oleje po 250 Kč		250	—		
		100 kg terpentinu po 350 Kč	1	350	—	600	—
16.	11.	Jos. Malý v Brně — dal					
		poslal k uhražení své směnky na řad zdejší záložny u mne umístěné	1			300	—

Leden 1921.

			Kč	h	Kč	h
18. 12.	J. Malý v Brně	má dáti				
	platil jsem jeho směnku na řad zdejší záložny u mne umístěnou	1			300	—
19. 13.	Jiří Palička v Háji	má dáti				
	koupil na dvouměsíční úvěr 150 kg kávy Rio po 1300 Kč	1			1950	—
23. 14.	Jos. Malý v Brně	dal				
	poslal na čtyři měsíce 50 kg pepře Singapora po 4700 Kč		2400	—		
	25 kg zázvoru bengál. po 4600 Kč		1150	—	3550	—
25. 15.	Jos. Malému v Brné	má dáti				
	poslal jsem na směnku na K. Paikra k 10./II.	1			840	—
29. 16.	Jan Rozum, Praha	dal				
	koupil jsem na dvouměsíční lhůtu 500 kg italské rýže à 400 Kč	2			2000	—
31. 17.	Účet základní	má dáti				
	popisem ze dne 31. ledna t. r. vykázal jsem čistého jmění	1			34142	45

Únor 1921.

1. 1.	Účet základní	dal				
	přeneseným zůstatkem z ledna	1			34142	45
1. 2.	Jiří Palička v Háji	má dáti				
	za přenesený zůstatek z ledna	1			3250	—
1.	Věřitelové	dali				
	přeneseným zůstatkem z ledna					
3.	Josef Malý v Brně	1			11675	—
4.	Jan Rozum v Praze	1			2000	—

Hlavní kniha.

Má dáti **Účet**

				Kč	h
1921.					
ledna	31.	17.	za vykázané čisté jmění .	34142	45
				34142	45

Josef

				Kč	h
1921.					
ledna	12.	9.	za hotovost Šim. Nechlebovi splatnost 12. ledna	70	—
„	14.	10.	za zboží „ 14. března	600	—
„	18.	12.	za placenou směnku zdejší záložně „ 18. ledna	300	—
„	25.	15.	za zaslanou směnku na K. Paikra „ 10. února	240	—
„	31.		zůstatek . .	11675	—
				12885	—

Jiří

				Kč	h
1921.					
ledna	7.	3.	za zboží splatnost 7. března	1300	—
„	19.	13.	„ „ „ 13. března	1950	—
				3250	—
února	1.	2.	za přenesený zůstatek .	3250	—

základní. Dal

				Kč	h
1921.					
ledna	1.	1.	v novém vkladu . .	29000	—
„	31.		zisk . .	5142	45
				34142	45
února	1.	1.	zůstatek .	34142	45

Malý v Brně.

					Kč	h
1921.						
ledna	4.	2.	ve zboží	splatnost 4. května	8110	—
„	9.	4.	„ „	„ 9. „	925	—
„	16.	11.	v hotovosti	„ 16. ledna	300	—
„	23.	14.	ve zboží	„ 23. května	3550	—
					12885	—
února	1.	3.	za přenesený zůstatek . .		11675	—

Palička v Háji.

				Kč	h
1921.					
ledna	31		zůstatek .	3250	—
				3250	—

Má dáti — **Účet**

					Kč	h
1921. ledna	10.	5.	Tomáš Tylzde za zboží	splatno 10. března	3000	—
„	11.	8.	Jan Zima v Praze za mou směnku	splatna 11. dubna	1200	—
					4200	—

Jan

					Kč	h
1921. ledna	31.			Zůstatek	2000	—
					2000	—

nestálců. Dal

					Kč	h
1921. ledna	10.	6.	Tomáš Tyl zde ve své směnce	splatné 10. března	3000	—
„	11.	7.	Jan Zima v Praze ve zboží	splatno 11. dubna	1200	—
					4200	—

Rozum v Praze.

					Kč	h
1921. ledna	29.	16.	ve zboží	splatnost 16. března	2000	—
					2000	—
února	1.	4.	v přeneseném zůstatku	.	2000	—

Kniha pokladní.

Příjem v měsíci

			Kč	h
1.	1.	Vložil jsem do obchodu	29000	—
6.	2.	R. Řehula zde koupil za hotové:		
		50 kg kávy Java po 2500 Kč . Kč 1250·—		
		30 kg kávy Ceylon po 3000 Kč . Kč 900·—		
		3 kg hrozinek po 15 Kč . Kč 45·—	2195	—
7.	3.	Strženo v krámě	954	60
15.	4.	Tržba v krámě	873	80
16.	4.	Jos. Malý v Brně poslal k uhražení své směnky u mne umístěné	300	—
20.	5.	Karel Budil zde koupil za hotové 100 kg terpentinu americ. à 350 Kč	350	—
22.	7.	Tržba v krámě	1149	50
24.	8.	R. Pevný v Jaktaři koupil		
		50 kg kávy Java po 3100 Kč Kč 1550		
		10 kg zázvoru po 4700 Kč Kč 470— Kč 2020		
		2% skonto . . Kč 40·40	1979	60
28.	9.	K. Pospíšilovi zde zaplatil na směnku dnes splatnou	180	—
30.	10.	Tržba v krámě	781	60
			37752	10

Příjem v měsíci

			Kč	h
1.	1.	Přenesený zůstatek	5249	45

lednu roku 1921. Vydání

			Kč	h
2.	1.	Platil za knihy obchodní a kancelář. potřeby	65	20
2.	2.	Nájemného za měsíc leden	49	—
2.	3.	Vydal jsem pro domácnost	150	—
3.	4.	Od Karla Novotného v Praze koupeno:		
		400 kg kávy po 2000 Kč . Kč 8.000·—		
		300 kg „ po 2400 Kč . Kč 7.200·—		
		500 kg „ po 1000 Kč . Kč 5.000·—	20200	—
4.	5.	Platil jsem dovozné a náklady při zásilce Malý v Brně	8	80
5.	6.	Koupil jsem od Fr. Pokorného zde směnky na R. Pospíšila, zde k 28./I. Kč 180·— Kč 420. na K. Paikra, zde k 10./II. Kč 240.		
		6% srážka Kč 2·13	417	87
12.	7.	Zaplatil jsem Šimonu Nechlebovi na účet J. Malého	70	—
17.	8.	Od R. Vondráčka v Terstu jsem koupil:		
		200 kg kávy Java po 2000 Kč . Kč 4000·—		
		500 kg kávy Rio po 1000 . Kč 5000— Kč 9000·—		
		Clo jsem platil: ze 700 kg à 94 Kč 679·— Kč		
		Agio 12% . . . . . 81·48 Kč 760·48		
		Dovozného z nákladů . Kč 42·40	9802	88
18.	9.	Zaplatil jsem záložně směnku J. Malého v Brně u mne umístěnou	300	—
21.	10.	Od Jana Syrového zde koupil jsem akcii cukrovaru v Háji č. 156	752	—
23.	11.	Platil jsem dovozného ze zásilky J. Malého v Brně	12	50
26.	12.	Vybral pro sebe	180	—
27.	13.	J. Špulovi za opravy a klíče	120	—
31.	14.	Platil jsem drobných nákladů a odměna příručímu	386	40
		Zůstatek . .	5249	45
			37764	10

únoru roku 1921. Vydání

Bilance 31. ledna 1921.

Aktiva:	Kč	h	Passiva:	Kč	h
Hotovost v pokladně .	5249	45	Směnka dlužná . . .	1200	—
Akcie	725	—	Dluhy účetní	13675	—
Směnky	2981	—	Čisté jmění	34142	45
Pohledávky účetní . .	3250	—			
Zboží ve skladišti . .	31965	—			
„ v krámě . . .	3320	—			
Nábytek a zařízení . .	1500	—			
	49017	45		49017	45

V Opavě, 31. ledna 1921.

Josef Pokorný.

OBSAH:

Strana

NAUKA OBCHODNÍ:

Obchod a obchodník 3
Opověď živnosti svobodné 4
„ „ obchodní, vázané na průkaz způsobilosti 4
Obchodní rejstřík 5
Firma 5
Účetní knihy 5
Prokura 7
Žádost za zápis do obchodního rejstříku 6

OBCHODNÍ SPOLEČNOSTI:

a) společnost veřejná 7
b) „ komanditní 7
c) „ akciová 8
d) „ komanditní na akcie . . . 9
e) „ s ručením omezeným . . . 9
f) „ tichá 9
g) „ případná 9
h) „ společnost výdělková a hospodářská 10
Míry a váhy 10
Peníze 11
Tabulka nejdůležitějších mincí 12
Úvěr 13
Peníze papírové 14
Cenné papíry 15
Bursy na cenné papíry 16

OBCHOD SE ZBOŽÍM:

Opatření zboží 16
Sazby poštovní 17
Bursy plodinové a na zboží 18
Přijmutí zboží 19
Clo 19
Placení zboží 20
a) v hotovosti 20
b) směnkou 20
c) kupeckou poukázkou a šekem . . . 24
Vymáhání pohledávek 25
Konkurs 27
Obchodní a živnostenské komory 27

ŘÁD ŽIVNOSTENSKÝ:

Živnost dle řádu živnostenského 28
Živnostenské pomocnictvo 30

Strana

Živnostenská společenstva . 32
Sociální pojišťování . . 32

PÍSEMNOSTI 33

Dopisy o zboží 34
Dopisy upomínací . . . 39
Dopisy o zasílání peněz . . 43
Dopisy o směnkách . . . 44
Dlužní úpis 46
Kvitance 46

KUPECKÉ POČTY:

Počet úsudkový 46
Počet procentový a promillový 47
Počet úrokový 50
Počítání úroků v běžných účtech (kontokorentech) . 51, 52
Kalkulace zboží 54

ÚČETNICTVÍ:

Úvod 56
Pokladní kniha 57
Deník 59
Hlavní kniha 61
Popisník 65
Krámská kniha 68
Praktický příklad jednoduchého účetnictví . . 71

PŘÍLOHY:

Vzorec č. 1. Opověď živnosti svobodné . . . 4
„ „ 2. „ „ obchodní . . . 4
„ „ 3. Žádost za zápis firmy 6
„ „ 4. Poštovní průvodka, ku str. 19.
„ „ 5. Poštovní „ dobírková, ku str. 19.
„ „ 6. Nákladní list, ku str. 19.
„ „ 7. Prohlášení zboží, ku str. 19.
„ „ 8. Statistické oznámení, ku str. 19.
„ „ 9. Poštovní poukázka, ku str. 20.
„ „ 10. Složní list pošt. spoř., ku str. 20.
„ „ 11. Peněžní obálka, ku str. 20.
„ „ 12. Směnka vlastní, ku str. 20.
„ „ 13. Směnka cizí, ku str. 20.
„ „ 14. Směnka „ ku str. 20.
„ „ 15. Allonge, ku str. 22.
„ „ 16. Vzor kupecké poukázky 24
„ „ 17. Šek, ku str. 24.
„ „ 18. Šek pošt. šekov. úřadu, ku str. 24.
„ „ 19. Opověď živnosti řemeslné 29
„ „ 20. Smlouva učební 30
„ „ 21. a) Účet, ku str. 37.
„ „ 21. b) List dodací a odevzdací, ku str. 37.
„ „ 22. Kontokorent, ku str. 52.
„ „ 23. „ „ „ 52.
Vzorec čís. 1., 2., 3., 16., 19., 20. v textu
„ „ 4. až 15., 17., 18. a 21. až 23. jako samostatné přílohy.

NAKLADATELSTVÍ
J. F. KUBEŠ, SPOL. S R. O.
V TŘEBÍČI,

:-: :-: :-: KNIHTISKÁRNA, :-: :-: :-:
KNIHKUPECTVÍ, VELKOOBCHOD PAPÍREM
A VELKOVÝROBA ŠKOLNÍCH SEŠITŮ.

Specielní závod pomůckami pro živnostenské pokrač., obchodní a odborné školy.

Cvičebné formuláře k vyučování písemnostem jako: dopisnice, účty, tiskopisy poštovní, železniční, obchodní, bankovní, obecní, různé žádosti, smlouvy, žaloby atd.

Kolekce sešitů k účetnictví
(Deník, Hlavní kniha, Popisník, Kniha pokladní a jiné.)

Sešity ku psaní všech druhů a formátů.

Rastrované papíry, psací papíry kvartové a kancelářské.

Konkurenční ceny.

Žádejte nabídky a ceníky.

NAKLADATELSTVÍ
J. F. KUBEŠ, SPOL. S R. O.
V TŘEBÍČI,

KNIHTISKÁRNA, KNIHKUPECTVÍ, VELKOOBCHOD PAPÍREM A VELKOVÝROBA ŠKOLNÍCH SEŠITŮ,

VYDALO SVÝM NÁKLADEM

KRIEBEL:

„Náčrtník učitele přírodopisu“
2. opravené vydání.

„Náčrtník učiteľa prírodopisu“
Slovenské vydání.

„Náčrtník učitele přírodopisu“
Rusínské vydání (v tisku).

KRIEBEL:

„Uvedení do praxe ve škole obecné“ díl I.-III.
Nové vydání této výtečné pomůcky nalézá se právě v tisku.

KRIEBEL:

„Metodika realií.“ Kč 6·—

NÁPRAVNÍK:

‚Vyučování ve třídě elementární.‘

Díl I. část 2. Zima Kč 10·—
„ I „ 3. Jaro Kč 16·—
„ I. „ 4. Léto v tisku
„ I. „ 1. Podzim rozebrán.

Díl II. „Čtení a psaní.“ 2. vydání.
Značně opravené a rozšířené jest v tisku.

HAŠA:

„Moderní písmo ozdobné.“ Kč 4·—

ČERVENKA:

„Rukověť hospodářského zeměpisu pro kupecké školy pokračovací“ 2. vydání Kč 10·—.